

EN REGIONAL RESURS

Högskolestiftelsen
i Österbotten
1990–2015

EN REGIONAL RESURS

Håkan Anttila

Högskolestiftelsen i Österbotten 1990–2015
En regional resurs

Utgiven av Högskolestiftelsen i Österbotten
© Håkan Anttila, Högskolestiftelsen i Österbotten

ISBN: ISBN 978-952-93-5897-7

Grafisk form: Kati Hiekkanen
Pärmbild: FAB Handelsplanaden 14, investering och
plats för stiftelsens ledning. Foto: Kati Hiekkanen
Foto på baksidan: Luzilla Backa
Tryck: Oy Arkmedia Ab
Vasa 2015

Innehåll

Förord	7
DET FÖRSTA DECENNIET	9
En styrkedemonstration	9
Ambitioner och en telefonväxel	10
En egen stiftelse	10
Säregna organisationer	11
Sju donatorer	12
Bred förankring	13
Den första utdelningen	15
Thor Österholms fond	16
Vinn-vinn Österbotten	17
MediaCity	18
ANN-MARI FINNILÄS FOND	20
Apotekare med visioner	20
Första kvinnliga apotekaren	21
Besvärande publicitet	23
Jubileum med efterklang	24
”All time high”	24
Spridda risker	26
BREDARE AXLAR	26
Ny administration	26
Investeringspolicy	30
Fördubbling	32
Viss affärsverksamhet	34
NYTT NAMN	36
STÖD OCH BIDRAG	36
Ann-Mari Finniläs pris	36
Egna initiativ	38
Framtidssatsningar	40
2015 års utdelning	52
Högskolestiftelsen i Österbotten	
Delegation och styrelse 1990–2015	56

Förord

Universitet och högskolor skall bedriva fri forskning och främja vetenskaplig och konstnärlig bildning. Men de har även en tredje uppgift enligt universitetslagen från år 2005: att främja forskningsresultatens och utbildningens genomslagskraft i samhället genom samverkan med organisationer och företag, föreningar och individer, för att härigenom stöda en regional och lokal utveckling.

Den kraftiga regionaliseringen av universitetsväsendet i Finland under 1960- och 1970-talen skulle vitalisera regionerna. Tanken var att den utlokaliserade universitetsverksamheten, som senare kompletterades med yrkeshögskolor, skulle tillföra regionerna högt utbildade resurspersoner med innovativ kapacitet. Åbo Akademi inledde sin lärarutbildning i Vasa år 1974.

Högskolestiftelsen i Österbotten grundades år 1990. Dess ändamål är, att ekonomiskt bidra till att upprätthålla och utveckla högskoleverksamhet i svenska Österbotten och, att i anslutning härtill stöda och främja vetenskaplig forskning och utbildning. Genom satsningar på till exempel energiteknisk utbildning och forskning stärks Åbo Akademis närvaro samtidigt som företagen får ett mervärde och en grund för framtida utveckling i regionen.

I samband med 20-årsjubileet utgav Högskolestiftelsen ”En regional resurs”. Inför kvartssekeljubileet publiceras historiken i uppdaterad form.

Samtidigt önskar vi tacka alla dem som hittills gett vår verksamhet substans och uttrycker förhoppningen att våra gynnare, vänner och medaktörer även i framtiden stöder arbetet för högskolornas och regionens bästa.

Vasa i juni 2015

Håkan Anttila
Styrelseordförande

S T I F T E L S E U R K U N D

För att ekonomiskt bidra till att upprätthålla och utveckla Österbottens högskola samt i anslutning därtill stöda och främja den vetenskapliga forskningen har undertecknade beslutat grunda en stiftelse, vars namn är Stiftelsen för Österbottens högskola.

Till stiftelsens grundkapital överläter stiftarna penningmedel enligt följande:

Svenska Österbottens Högskoleförening r.f.	128.500,-
Stiftelsen för Åbo Akademi	60.000,-
Svensk-Österbottiska Samfundet r.f.	21.000,-
Svenska Österbottens landskapsförbund r.f.	10.000,-
Vasa Sparbank	10.000,-
Malax kommun	5.000,-
Vörå kommun	5.000,-
	<u>239.500,-</u>

Stiftelsens grundkapital är således 239.500,- mk


Såsom stadgar för stiftelsen har vi godkänt de stadgar som finns som bilaga till denna stiftelseurkund.

Vasa, den 24.4 1990

Vasa, den 7.5. 1990

SVENSKA ÖSTERBOTTENS HÖGSKOLEFÖRENING R.F.

SVENSK-ÖSTERBOTTISKA SAMFUNDET R.F.





Thor Österholm

Håkan Andersson

Bevittnas:

Bevittnas:





Stiftelseurkunden undertecknades våren 1990 medan den officiella registreringen skedde den 17 oktober 1991.

Vasa, den 11.5 1990

SVENSKA ÖSTERBOTTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.



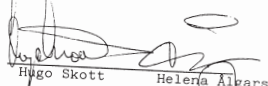
Håkan Nordman

Bevittnas:



Vasa, den 19 april 1990

VASA SPARBANK



Håkan Skott Helena Ålgars

Bevittnas:



Åbo, den 15.5. 1990

STIFTELSEN FÖR ÅBO AKADEMI



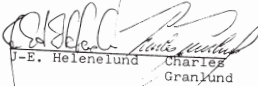
John Lagström

Bevittnas:



Malax, den 17.5. 1990

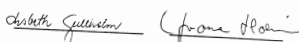
MALAX KOMMUN



J.-E. Helenelund

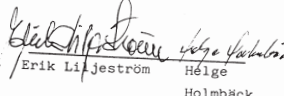
Maria Grankund

Bevittnas:



Vörå, den 18.5 1990

VÖRÅ KOMMUN



Erik Liljeström

Helge Holmbäck

Bevittnas:



DET FÖRSTA DECENNIET

En styrkedemonstration

Högskolestiftelsen i Österbotten, eller Stiftelsen för Österbottens högskola som den tidigare hette, är en jämförelsevis ung skapelse. Den har sin grund i den regionala entusiasm, som under 1980-talet gav energi åt försöken att grunda ”Det finlandssvenska universitet”. Aktiviteten ledde till ett riksdagsbeslut. Enligt en förordning skulle verksamhet på jämlik, regional grund finnas i Helsingfors, Vasa och Åbo, samt bygga på lokala, regionalt förankrade styrelser.

Svenska Österbottens högskoleförening grundades år 1969, alltså samma år som riksdagen beslöt att förlägga den finlandssvenska lärarutbildningen till Vasa. Föreningen koncentrerade till en början sina ansträngningar på att skapa en fungerande miljö för den kommande utbildningen.

Lärarutbildningen inleddes på hösten år 1974. Tack vare högskoleföreningens initiativ var Lärkan I samtidigt inflyttningsklar så att de som inledde sina studier kunde få en nybyggd studentbostad.

Högskoleföreningens främsta mål i lobbyarbetet blev att inom ramen för det finlandssvenska universitetet stöda högskoleutvecklingen i Österbotten med överflyttningar av bland andra Svenska social- och kommunalhögskolan i Helsingfors och Handels-högskolan vid Åbo Akademi.

Ambitioner och en telefonväxel

Det fanns en avvaktande inställning bland högskolorna i söder att förstärka Vasa som högskoleort. Först efter att Svenska handelshögskolan inlett parallellutbildning i Vasa år 1980 vaknade intresset för och kampen om de österbottniska studenterna. Åbo Akademi inledde följande år sin samhällsvetenskapliga utbildning i Vasa med tjugo studerande.

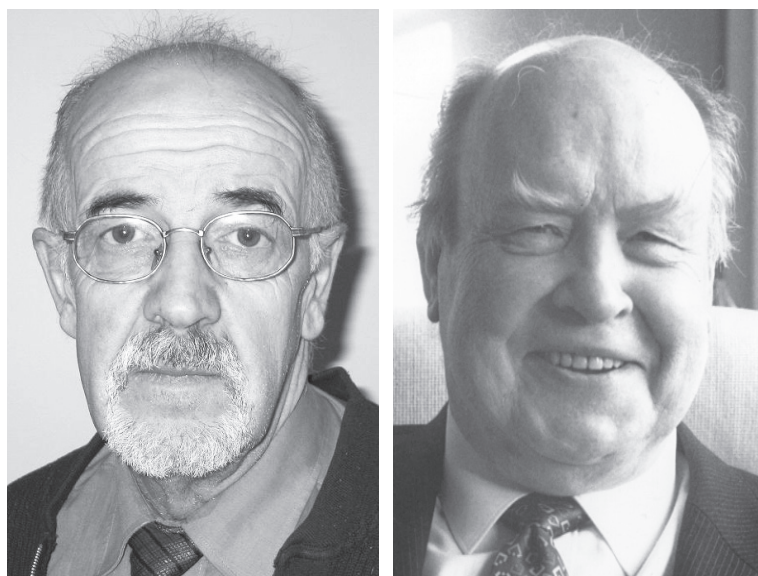
Högskoleföreningen hade ambitioner. Vasa stad, som tillsammans med bland annat landskapsförbundet under fyra år betalat planeringen av en statsvetenskaplig utbildning i Åbo Akademi, finansierade med början år 1984 för en femårsperiod en professur i statsvetenskap och senare även en professur i vårdvetenskap. Statskunskap med inriktning på masskommunikation blev huvudämne och kunde leda till magistersexamen. Göran Djupsund utnämndes till biträdande professor i statskunskap. Han var den sista professorn som fick sin utnämning av republikens president. Om extern finansiering kunde ordnas för fem år övertog staten, enligt dåtida bestämmelser, automatiskt betalningsansvaret för en professur.

Genom riksdagsförordningen år 1986 bildades Österbottens högskola som en del i det Finlandssvenska universitetet. Samma år inleddes även planeringen av en vårdvetenskaplig utbildning i Vasa, vilken redan delvis hade inlett sin verksamhet i Helsingfors. En lokal styrelse tillsattes för Åbo Akademi och för Svenska handelshögskolans verksamhet i Vasa. En styrelse och en gemensam telefonväxel var de yttre tecknen på den lokala nyordningen.

En egen stiftelse

Stiftelsefrågan var ett återkommande tema på högskoleföreningens styrelsemöten. Ordförande Thor Österholm, som då var rektor för Vasa övningsskola och aktiv kommunpolitiker, ansåg att endast en regional, långsiktig resursering skulle förankra högskolorna i Österbotten. Donationer och testamenten skulle hållas kvar i landskapet. Vaasan Yliopisto, Vasa Universitet, var egentligen det enda verkligt regionala universitetet; de övriga var filialer.

Behovet av en regional stiftelse upplevdes påtagligt på flere håll. Bo Riska, som vid denna tid var byråchef vid pedagogiska fakulteten, hade ett antal gånger erbjudits donationer som stöd för högskoleverksamheten. Då det inte fanns någon lokal juridisk



Bo Riska, till vänster, anställd vid Åbo Akademi i Vasa och Thor Österholm, regionpolitiker, drev samma högskolefråga från skilda utgångspunkter.

person som kunde vara mottagare avslutades diskussionerna. Alternativen var Stiftelsen för Åbo Akademi, juridiska personen Åbo Akademi – eller att bilda en regional stiftelse.

Högskoleföreningens styrelse behandlade i juni 1986 en skrivelse av Bo Riska där han redogjorde för hur en stiftelse bildas enligt då gällande lagstiftning. Han föreslog även namnet Stiftelsen för Österbottens högskola.

Styrelsen beslöt att omedelbart öppna ett konto för donationer. Ordförande Thor Österholm, som skulle fylla 60 år, bad gratulanter att göra donationer till det nyöppnade kontot. Stadgar utformades enligt modell av Stiftelsens för Åbo Akademi stadgar, och en arbetsgrupp valdes.

Säregna organisationer

Stiftelser är säregna organisationer. De saknar ägare och har inga medlemmar. Grunden är en donerad eller en testamenterad förmögenhet vars avkastning skall användas för ett bestämt angivet ändamål.

Donatorn eller testamentsgivaren anger i stiftelseurkunden

ändamålet som skall förverkligas samt hur förvaltningen skall skötas. Patent- och registerstyrelsen är övervakande myndighet. Skattefrihet är ingen självklarhet utan avgörs i efterhand på basen av inlämnad deklARATION.

Bildandet av en stiftelse i Vasa verkade bli en enkel process. I verkligheten var ett fiasko ytterst nära. När arbetet på att få ihop ett grundkapital inleddes år 1986 saknade den då gällande stiftelselagen bestämmelser om minimikapital. Justitieministeriet prövade från fall till fall om kapitalet var rimligt i förhållande till tänkt ändamål.

Stiftelselagen ändrades den 1.7.1987 och grundkapitalet fastslogs till minst 150.000 mark, cirka 25.200 euro och minst tre donatorer. Muntliga löften hade getts om cirka 90.000 mark, cirka 15.100 euro, i grundkapital. Två stiftande medlemmar fanns, högskoleföreningen och landskapsförbundet. Tre behövdes.

Efter detta skedde ingenting under närmare två år. Föreningens tid och resurser upptogs av utredningar om nordisk utbildning för hotell, restaurang och turism i Vasa, en teknisk fakultet till Vasa, vårdforskning och läkarutbildning.

Sju donatorer

En ny arbetsgrupp bildades år 1989 av Christer Herrgård från Högskoleföreningen, kulturombudsman Kurt Gullberg från Svenska Österbottens landskapsförbund och Bo Riska från Österbottens högskola. Bo Riska kontaktade Vasa sparbanks verkställande direktör Hugo Skott, som direkt tänkte på idén och ställde bankens jurists, Helena Ålgars tjänster till förfogande.

Efter otaliga telefonsamtal och diskussioner – aktiva var Gullberg och Riska med stöd av Ålgars – utkristalliserades sju donatorer, nämligen Svenska Österbottens högskoleförening, Stiftelsen för Åbo Akademi, Svensk-Österbottiska Samfundet, Svenska Österbottens landskapsförbund, Vasa sparbank, Malax kommun och Vörå kommun.

Den sammanlagda donationen uppgick till 239.500 mark, motsvarande 40.281 euro. Högskoleföreningens andel var över hälften. Den hade erhållit hyresinkomster från det så kallade Valio-mejeriet som hyrts av Vasa stad, renoverats och hyrts vidare till Åbo Akademi, samt en del direkta donationer.

Den 18 maj år 1990 undertecknades stiftelseurkunden.



Stiftelsens första styrelse möttes ofta i Svenska klubben. Från vänster Kurt West, delegationsordförande Håkan Anttila, skattmästare Helena Ålgars, styrelseordförande Hugo Skott, Thor Österholm och Roger Nybäck. På bilden saknas Jan-Erik Helenelund.

Bred förankring

Även Stiftelsen för Svenska handelshögskolan hade för avsikt att medverka som stiftande medlem. Hanken-stiftelsen ställde som krav att den nya stiftelsen skulle stöda såväl Åbo Akademi som Svenska handelshögskolans verksamhet i Vasa.

Skrivningen Österbottens högskola ansågs vara ensidig emedan Österbottens högskola var en förvaltningsenhet inom Åbo Akademi. Hanken-stiftelsens åsikter vann ej gehör. Den betalade i stället det utlovade beloppet till högskoleföreningen, som betalade det som en del av sitt grundkapital.

Andra som stödde den nya stiftelsen på detta indirekta sätt genom inbetalningar till högskoleföreningen var Svenska kulturfonden, Vasa stad, Sparbankernas Central-Aktie-Bank, Vasa Andelsbank, Jakobstads stad, Maxmo kommun, Föreningsbanken i Finland och Närpes kommun.

Stiftelsens ändamål blev att ekonomiskt bidra till att upprätthålla och utveckla Österbottens högskola och att främja även annan högskoleverksamhet i Österbotten samt i anslutning här till stödja och främja vetenskaplig forskning och utbildning.

Förhoppningarna var, att stiftelsen med ekonomiska resurser skulle förverkliga högskoleföreningens målsättningar.

Verkställande direktör Hugo Skott valdes till ordförande i den första styrelsen, som hade fem medlemmar. Skott hade, förutom bankerfarenhet, bakom sig meriter som ledande kommunal tjänsteman och som förtroendevald i en rad organisationer. Övriga medlemmar var Thor Österholm, rektor för Vasa övnings-skola, Kurt West, chefsläkare för Vasa centralsjukhus, Jan-Erik Helenelund, kommundirektör i Malax, och Roger Nybäck, verkställande direktör i KWH Pipe Ab.

Håkan Anttila ledde delegationen med 24 medlemmar. Han var ny verkställande direktör för Vasabladet där han även under en tidigare period varit journalist.

Viceordförande var Nicke Andersson, stadsdirektör i Jakobstad. Efter första året bytte Skott och Anttila platser.

Enligt stiftelselagen från år 1930 var en styrelse med minst tre medlemmar det enda obligatoriska förvaltningsorganet.

I stiftelsers stadgar finns ofta även inskrivet att den kan ha en skattmästare, som leder det operativa arbetet, samt en delegation.

Eftersom stiftelsen saknar såväl ägare som medlemmar finns det ingen som kan godkänna bokslut och bevilja ansvarsfrihet. Bokslutet fastställs. Styrelsens medlemmar kommer på detta sätt att bära ett ständigt ansvar för sina beslut.

Avsikten med stiftelsens månghövdade delegation var att skapa största möjliga kontaktyta till samhället; dels för att ge trovärdighet åt stiftelsens verksamhet, dels för att förbättra möjligheterna till nya donationer. Delegationen tillsatte stiftelsens styrelse, fastställde bokslut, godkände budget samt övervakade styrelsens och skattmästarens förvaltning av stiftelsen. Delegationen har representanter från privat-, högskole- och offentliga sektorn. Genom valet av styrelsemedlemmar ansvarar delegationen för att stiftelsens styrelse har den kompetens och den erfarenhet, som behövs för att leda stiftelsens verksamhet.

Delegationens medlemmar väljs för en mandatperiod på fyra år. Styrelsens medlemmar väljs för två år, ordförande väljs varje år.

Delegationen består av minst 16 och högst 28 medlemmar. Styrelsen har fem ordinarie medlemmar och två ersättare. Till ledamot i delegation och i styrelse får inte väljas person som fyllt 70 år.



Håkan Nordman, till vänster, och Gustav Skuthälla alternerade som ordförande och vice ordförande i delegationen.

Den första utdelningen

Avkastningen på ett grundkapital på 239.500 mark, 40.281 euro, gav alltför små resurser för att förverkliga rådande ambitioner. Vaasan Yliopistosäätio hade från år 1991, vid samma tid som Vaasan Kauppakorkeakoulu ombildades till Vaasan Yliopisto, erhållit ett årligt verksamhetsbidrag på 600.000 mark, cirka 100.900 euro, av Vasa stad medan Högskolestiftelsen erhöll 50.000 mark, cirka 8.400 euro, per år under en tid från år 1992.

Stiftelsens första placering, utanför rena bankkonton, blev för en tid en tvårummare i Fastighets Ab Kyrkoesplanaden 19-21, den så kallade Kinamuren.

År 1994 delade Stiftelsen för Österbottens högskola ut sitt första bidrag. Det var 30.000 mark för planering av engelskspråkig akademisk kompetenshöjande utbildning som en del av Åbo Akademis samarbete med Morogoro i Tanzania.

Följande år höjdes planeringsbidraget till 50.000 mark. Statliga utvecklingspengar möjliggjorde sedan en kandidatutbildning för ett tjugotal personer, som fick sin fortsättning i en magistersutbildning. År 2007 inleddes sedan doktorandutbildning som ledde till att elva tanzanier disputerade i Vasa, den sista av dem

i december 2014. Tanzanierna innehar centrala positioner inom den statliga skoladministrationen. Stiftelsens insatser bestod i resefinansiering efter att den statliga biståndsperioden upphört. Det tanzaniska inslaget ledde i Vasa till en rad mångkulturella kurser.

Kemisk-didaktisk forskning vid Åbo Akademi i Vasa erhöll 25.000 mark år 1995. Stiftelsens styrelse tog ställning för en svensk yrkeshögskola och uttalande gjordes för ett regionalt tvåspråkigt universitet.

De första doktorandstipendierna gavs till Svenska handels-högskolan. Vasa sjukvårdsdistrikt gav 1,4 miljoner mark, cirka 235.400 euro, i bidrag för åren 1995-1997. Hälften gick till finansiering av professuren i vårdvetenskap vid Åbo Akademi och hälften till ett samprojekt mellan Institutionen för vårdvetenskap och Vaasan Yliopisto för forskning i sjukvårdsadministration.

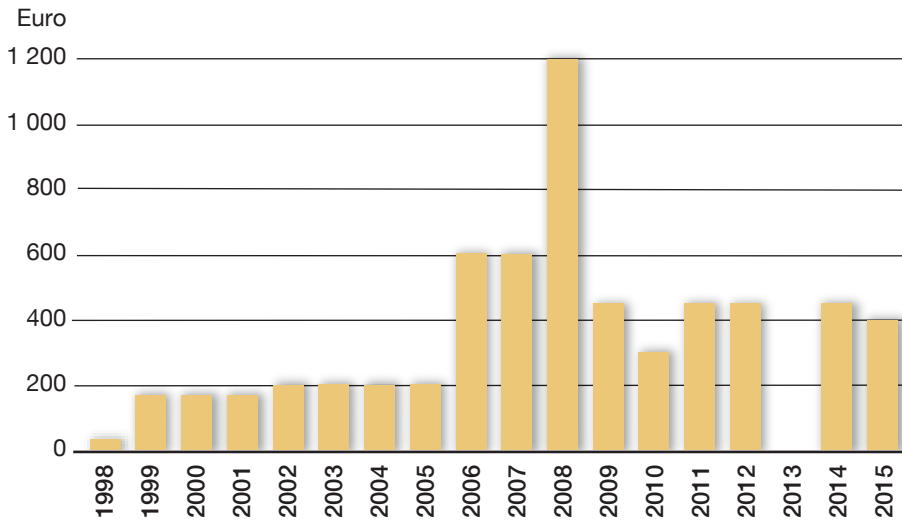
Stiftelsens styrelsemedlem Kurt West utredde tvärvetenskapligt och studiesamarbete mellan Åbo Akademi, Vaasan Yliopisto och Hanken år 1997. Resultatet blev en första överenskommelse om rätt till parallellstudier, ett lokalt rektorsråd och ett intentionsavtal om samarbete mellan Vasahögskolorna. Samarbetet konsoliderades år 2001 genom bildandet av Vasa högskolekonsortium. Sju självständiga universitet och högskolor, eller lokala högskoleenheter, avtalade om samverkan mellan forskare, lärare och studerande. Parterna enades om en regional högskolestrategi.

Vetenskapsbiblioteket Tritonia är ett samarbetsresultat. Hösten 2008 överenskom konsortiets medlemmar om flexibel studierätt, det vill säga att parallellstudier i övriga högskolor kan ske kostnadsfritt. Samarbetet med svenska Umeå Universitet och Lantbruksuniversitetet kunde utvecklas från en gemensam grund.

Thor Österholms fond

Undervisningsrådet Thor Österholm fyllde 70 år 1996 och önskade att eventuella uppvaktningar skulle ske i form av inbetalningar till stiftelsen. En summa på 5.355 mark jämte räntor samt 7.245 mark, vilka inbetalts tio år tidigare, utgjorde grunden för den bundna fonden ”Thor Österholms fond”. Grundkapitalet blev 2.120 euro och år 2014 hade fonden en balans på 13.250 euro. Under åren hade dessutom 6.227 euro utdelats i bidrag och i stipendier. Medlen samförvaltas med stiftelsens medel. Fondens andel av stiftelsens kapital var vid dess bildande 2,14 procent, vilket även är fondens årliga andel av avkastningen.

Thor Österholms fond • Utdelning 1998–2015



Thor Österholms fond har som ändamål att ”stödja och utveckla svensk högskoleundervisning i svenska Österbotten, speciellt då undervisningen i pedagogik samt den verksamhet som bedrivs vid Vasa övningsskola.” Personliga stipendier kan ges till studerande i pedagogik eller till elev i Vasa övningsskola. Från den första utdelningen år 1997 har stipendier vartannat år gått till en eller flera elever i Vasa övningsskola och vartannat år till studerande i pedagogiska fakulteten.

Undervisningsrådet Thor Österholm angav i sitt donationsbrev att vid utdelning av personstipendier bör egenskaper som redbar, omtänksam, energisk, positiv och samhällsinriktad beaktas.

Vinn-vinn Österbotten

Efter bidraget på 1,4 miljoner mark från sjukvårdsdistriktet ändrade stiftelsens styrelse taktik. Att få nya donationer visade sig vara svårt. Det gällde att bygga upp attraktiva projekt, skapa intresse för dessa och allokera extern finansiering. Det var avvikande för en stiftelse, men det fungerade.

”Vinn-vinn Österbotten” åren 1998-2002 blev det första samprojektet med Svenska handelshögskolan i Vasa, Åbo Akademi och Wärtsilä som aktörer. Målet var att utveckla ett spjutspetskunnande genom partnerskap mellan underleverantör och köpare. I

projektet med professor Sören Kock som ansvarig deltog åtta doktorander, varav tre sedan disputerade. Årsbudgeterna var dubbelt större än stiftelsens samlade kapital. Svenska kulturfonden deltog med ett bidrag på 200.000 mark, cirka 33.500 euro.

Avsikten med ”Vinn-vinn” var även att introducera det nya ämnesområdet ”Logistik och inköp” i Hanken i Vasa, vilket skulle stöda enhetens inriktning på ämnesområden knutna till företagande.

Som en följd av ”Vinn-vinn” inrättades en överassistentur i inköp och logistik. Efter att stiftelsen finansierat tjänsten under tre år övergick den i högskolans egen finansiering. Med samma mål, att en nygrundad tjänst genom tillfällig extern finansiering skall bli en del av högskolans egen budget, inleddes finansieringen av en överassistentur och senare även en koordinatortjänst. Båda tjänsterna kunde senare överföras till Hankens egen budgetfinansiering. Avsikten var att effektivisera samarbetet mellan Hanken och företag i regionen och att studerande i ett tidigt skede skulle få praktisk erfarenhet av företagsverksamhet.

MediaCity

Samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten (SVF) i Vasa, vilken i slutet av 1980-talet hyrde den gamla mejeriskolan på Vörågatan, hade samhällsinformation som ett undervisningsämne. Studerande, intresserade av journalistik, valde samhällsinformation som biämne. Svenska social- och kommunalhögskolan i Helsingfors ansågs vid denna tid ha huvudansvar för den finlandssvenska journalistutbildningen och utbildade journalister främst för tryckta medier.

Tv, film och radio blev alltså tyngdpunkter när SVF inledde journalistutbildning, den så kallade medialinjen, år 1991. År 2000 togs ytterligare ett stort steg i samma riktning när det första magisterprogrammet i tv-journalistik introducerades.

Överflyttningen av film- och tv-utbildningen till det gamla persedelförrådet på kasernområdet skedde år 1998. Hallarna ombyggdes till studio med kringutrymmen och kallades Mediahuset. Kommersiellt samarbete inleddes med Yle/Finlands TV, Sveriges TV och ett flertal produktionsbolag.

Tankar fanns om att utveckla Mediahuset till ett centrum för mediaforskning och utveckling vid sidan av undervisning och filmproduktion. Att leda den mediala delen inom samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten förutsatte god balans i hantering-



MediaCitys film- och tv-studio användes förutom inom undervisning även inom kommersiell produktion fram till år 2012. Koordinator Yvonne Backholm och direktör Kimmo Rautanen. Foto: Gunnar Bäckman

en av krav från en akademisk grundkärna och en kommersiell mediebransch. Allt fördes samman under Projekt MediaCity.

Projekt Produktionsstödnätverk inleddes år 1999. Avsikten var att under en treårsperiod utveckla stödsystem i form av teknik, miljöer och service för tv- och filmproduktion. Projektledare var pol mag Yvonne Backholm och ped mag Örjan Ohls. Stiftelsen hade arbetsgivar- och finansieringsansvaret för projektet, vars kostnader första året steg till 526.000 mark, cirka 88.400 euro. Kostnaderna höll samma nivå de följande åren. Utomstående finansiärer var Vasa stad och TE-centralen, senare kallad NTM-centralen.

Miljöer lämpliga för filminspelning samt inspelningsteknik och studio skulle locka filmproducenter till landskapet. Projektet lyckades, bland annat utbildades ett hundratal personer för olika uppgifter inom filmproduktionen. Det fick sin fortsättning i Medie-kommissionen för Österbotten där stiftelsen var projektägare med finansieringsansvar under åren 2003-2005.

Förutom tekniska faciliteter och produktionskompetens, mil-

jörer samt kringsservice i form av inkvartering, transporter, etc. kunde kommissionen erbjuda MediaCitys tjänster för utveckling av interaktiv tv. Nya medfinansiärer var Vasaregionens kommuner. Efter projektet, då ett tiotal tv-serier och filmer hade sett dagens ljus i Österbotten, integrerades mediekommissionen i MediaCitys verksamhet.

ANN-MARI FINNILÄS FOND

Apotekare med visioner

Vad gör man, när man ser 90-årsdagen närma sig och bakom sig har ett liv fyllt av arbete, är ensamstående och konstaterar att snart är staten arvtagare till en ansevärd förmögenhet?

För apotekare Ann-Mari Finnilä var det enkelt, trots allt. Hon hade en klart uttalad åsikt om att en god utbildning ger framgång i livet.

Ann-Mari Finnilä föddes i Vasa år 1910 och växte upp i en familj på fyra barn, vilken präglades av generationers affärsman-naskap. Ann-Maris farfar Jacob Finnilä hade tillsammans med bröderna Carl och Alexander inlett affärsverksamhet i Gamla-karleby. År 1862 grundade de en tobaksaffär vid Handelsplan-naden 2. Intill odlades tobak, vilket var möjligt i det nya Vasa. Parti- och minuthandel inleddes under namnet Finnilä & Co.

År 1882 delade bröderna upp affärerna så att Carl, som ansvarade för en familj med tio barn, övertog en del av verksamhe-ten i Vasa och drev den under F:ma Carl Finnilä. De två andra bröderna fortsatte den övriga verksamheten under F:ma J&A Finnilä. Jacob drev senare hela firman under namnet F:ma Jacob Finnilä. Vid Jacobs död år 1891 övertogs företaget av sönerna Otto, Ernst och Uno. Den sistnämnde Uno, far till Ann-Mari, kallade sig handlande och hade inlett sin affärsbana inom familje-företaget.

Lyckan stod dock inte affärsmännen bi. Fyra filialer stängdes och till sist butiken i Vasa år 1922.

F:ma Carl Finnilä dominerade handeln i Vasa och försåg dess-utom stora delar av lanthandlarna i Vasa och i Uleåborgs län med förnödenheter. När firman år 1900 ombildades till aktiebo-lag, Carl Finnilä Aktiebolag, var aktiekapitalet 1,5 miljoner mark,



I donationsbrevet till Ann-Mari Finniläs fond anges att fonden stöder Åbo Akademis verksamhet i Vasa. Foto: Gunnar Bäckman

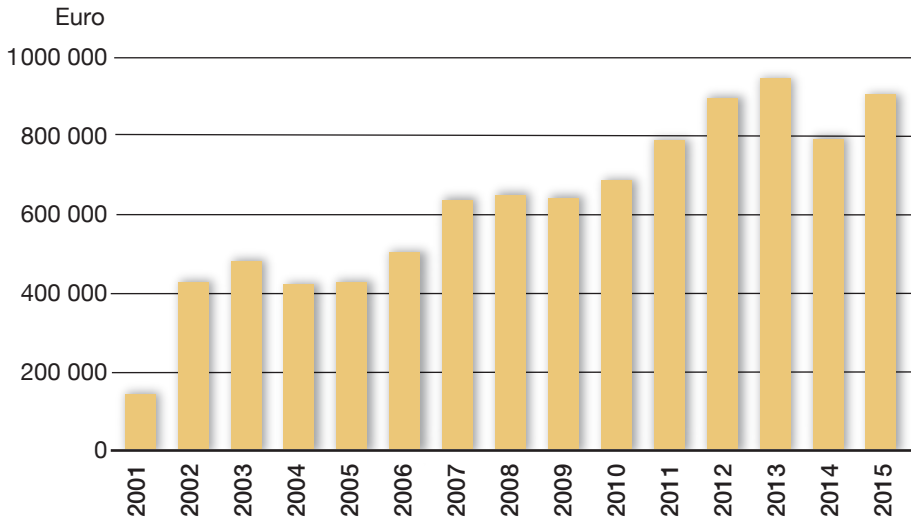
cirka 252.300 euro, en aktningvärd förmögenhet vid denna tid.

Distributionen av importvaror utgick i ökande grad från sydliga hamnar. Carl Finnilä Ab med effektiva inköpskanaler var en attraktiv spelbricka i kampen mellan de privata och kooperativa blocken. År 1928 såldes hela aktiestocken i Carl Finnilä Ab till Kauppiaitten Oy, som tillsammans med motsvarande regionala organisationer bildade Kesko Oy år 1940. Affären gjordes, med tanke på aktieägarna, i rätt tid, alldeles på tröskeln till depressionen.

Första kvinnliga apotekaren

Efter mellanskola kom Ann-Mari Finnilä år 1927 till Gamla Apoteket vid Nedre torget. I sammanlagt 57 år var hon knuten till apoteket, först som farmaceutlev, sedan som farmaceut, provisor samt de sista tjugo åren som ägare. Apoteket är Vasas äldsta

Ann-Mari Finniläs fond • Utdelning 2001–2015



företag och grundat år 1763. Hon blev landets första kvinnliga apotekare år 1963.

Fadern Uno var i sin personliga livsinställning en filantrop, en sentida benämning kunde ha varit social entreprenör. Han hörde till aktivisterna i Vasa och var en av ledarna för stadens skyddskår. Han grundade föreningar för kanotsport och cykelåkning, utan att själv varken paddla eller åka cykel. Han sysslade med hunduppfödning, fotografering och besökte Handlungillet. Han var en av tillskyndarna till Brages friluftsmuseum. Hans största intresse gällde dock jakt och segling. Han köpte ett företag som sålde och reparerade bilar utan att själv köra bil. Senare uppdagades att anställda i bilaffären använt företaget som täckmantel för langning av smuggelsprit.

Efter en rad affärer, vars risker depressionen slutligen blottade, kom Uno på obestånd. Ann-Mari gick vid denna tid i farmaceututbildning i Helsingfors universitet. Hon berättade på äldre dagar att hennes lärdom av familjens tragedi var, att affärer skall skötas med klara mål och med fast hand. Erfarenheterna ledde även till att hon år 1957 deltog i grundandet av Vasa soroptimistklubb. Hon höll även privatpersoner skadeslösa, vilka drabbats av faderns misslyckade affärer.

Apotekare Ann-
Mari Finnilä, stordonator
inom den österbottniska
högskolevärlden.
Foto: Mikael Herrgård



Besvärande publicitet

Ann-Mari hade ett livslångt intresse för scouting och ledde scoutkåren Vasaflickorna under åren 1927-1951. Hon var sekreterare i Föreningen Folkhälsan i Vasa 1949-1964, styrelsemedlem i stiftelsen för Svenska Österbottens barnavårdsinstitut, som upprätthöll vårdutbildning på Åminneborg i Malax. Hon var sekreterare i stiftelsen Ålderdomshemmet i Vasa – Otto Finnilä åren 1955-1970. Stiftelsen hade grundats av hennes farbror och blev år 1994 en del stiftelsen Ålderdomshemmet i Vasa.

De föreningar där Ann-Mari Finnilä var verksam kunde även räkna med hennes finansiella stöd.

Ann-Mari Finnilä ägnade all sin tid och energi åt apoteket. I ett tidigt skede beslöt hon att det överskott, som apoteket gav, bäst skulle förkovras genom andra typer av investeringar, främst börsaktier och fastigheter.

Efter pensioneringen gav sig Ann-Mari Finnilä tid att läsa, lösa korsord, följa börskurserna, vistas på stugan i Replot och att ha omsorg om sina närmaste. Hon var mycket besvärad över tidningarnas närgångna uppföljningar av utvecklingen på Nokias aktier och nyheter om att hon var nummer på två listan över privatpersoner, som dragit mest nytta av den raketartade värdestegringen. Hon meddelade sina närmaste att hon tänkte göra något åt saken.

Jubileum med efterklang

Högskolestiftelsens 10-årsjubileum firades den 15 november 1999. Under ett seminarium talade Svenska kulturfondens ordförande Pär Stenbäck om spjutspetsar inom finlandssvensk utveckling, professor Sören Kock om Vinn-Vinn och nya relationer vid underleveranser samt producent Anders Engström om Österbotten som ett nytt centrum för film- och tv-produktion.

Ann-Mari Finnilä läste pressreferatet från jubileet. En tid senare, och efter ytterligare information, meddelade hon att hon ville stöda Åbo Akademis verksamhet i Vasa. Stiftelsen skulle förvalta en kommande donation.

Gåvobrevet med 40.000 aktier i Nokia undertecknades den 28 mars år 2000. I det anges att stiftelsen skall grunda en fond med namnet ”Ann-Mari Finniläs fond” och att den skall administreras av stiftelsen. Den årliga avkastningen skall användas ”för att främja Åbo Akademis inom ramen för Österbottens Högskola bedriven verksamhet i Vasa.” I reglementet anges att minst 10 procent av avkastningen årligen skall läggas till fondens kapital. Stiftelsens styrelse beslutar om användning av överskottet.

Ann-Mari Finnilä berättade, att hon hade fått tio aktier av sin far på 1920-talet. Hon hade aldrig rört dem utan de hade stigit i värde genom företagsköp och fusioner. Mot denna bakgrund tyckte hon, att det var lätt att ge dem vidare. Tidpunkten tyder på att det var en del av likviden för aktierna i Carl Finnilä Ab.

”All time high”

Strax efter mottagandet splittades Nokias aktier så att antalet steg till 160.000. Värdet var vid mottagandet 54,46 miljoner mark, motsvarande 9,15 miljoner euro, eller 57,20 euro per aktie.

Även kulturen i Vasa blev delaktig av Ann-Mari Finniläs generositet. Enligt testamentet erhöll Hedmanska stiftelsen, tillika med nära släktingar, en större förmögenhet. Hedmanska stiftelsen, som ägde en större konstsamling samt unika silverpjäser, allt deponerat i Österbottens museum, skänkte sin förmögenhet till museet. Med avkastningen på testamenterade tillgångar stöds museet och övrig motsvarande museal verksamhet.



Projekt "Vinn-vinn Österbotten" med Hanken hörde till stiftelsens mera omfattande åtaganden.
Foto: Gunnar Bäckman

Filantropi eller inte, dock synes det inom släkten Finnilä ha funnits uppfattningar om att tillgångar, som inte behövs för daglig levnad, väl kan överföras till en allmän nytta.

På Helsingfors fondbörs noterades våren 2000 "all time high", Nokias aktie noterades till över 60 euro. Läget var, som det heter, utmanande och speciellt. Få i stiftelsens styrelse hade kunskap om finansiell förvaltning, åtminstone inte i dessa dimensioner. Volatiliteten, kursrörelserna, var hög. Alla aktier såldes ut, medelpriset blev 52,20 euro, och omplacerades i räntepapper, räntnivån var kring 9 procent, samt i börsnoterade basindustriaktier.

Spridda risker

Diversifieringen innebar, att den branta kursnedgången endast i mindre grad påverkade Ann-Mari Finniläs fond. I bokslutet för år 2000 var fondens dagsvärde 7,7 procent lägre än på mot-tagningsdagen. Generalindex på Helsingfors fondbörs hade under samma tid sjunkit med 21,2 procent och Nokia med 14,0 procent. Under år 2001 sjönk generalindex ytterligare med 28,6 procent och Nokia med 36,9 procent. Värdet på Finniläs fonds placeringar steg under samma år med 4,1 procent. Rän-teplaceringarna, de flesta med avkastning kring 9 procent, gav kapitalvinster vid försäljning på en marknad med sjunkande räntor. Nokias utförsbacke fortsatte och sommaren 2012 noterades aktien som lägst till 1,60 euro.

Hur reagerade då donator på den snabba utförsäljningen och på riskspridningen? Knappt hade aktierna bytt ägare innan allt såldes. Rätt så, sade Ann-Mari Finnilä under en diskussion efteråt, man skall aldrig älska sina aktier.

På pärmen på en personlig anteckningsbok hade hon skrivit: ”Jag skall leva mitt liv så att alla gråter då jag dör, men själv skall jag le.”

Apotekare Ann-Mari Finnilä avled år 2002, 92 år gammal.

BREDARE AXLAR

Ny administration

Efter tillkomsten av Ann-Mari Finniläs fond förändrades stiftelsens verksamhetsförutsättningar radikalt. Stiftelsens mångfaldigade verksamhetsvolym ställde helt nya krav. Styrelseordförande Håkan Anttila hade avgått som verkställande direktör från tidningstryckeriet HSS Print Ab efter att bolaget sålts till Ilkka-koncernen. Han kunde ägna mera tid åt att leda förändringsarbetet och att planera för framtiden.

Under våren och sommaren 2000 ökade styrelsen mötesintensiteten för att planera och forma nya strukturer för stiftelsens styr- och kontrollsystemen. Dessutom skapades nya budgeterings- och rapporteringssystem. En placeringspolicy utarbetades efter att olika banker och bankirfirmor gett sina rekommendationer. Riskevalueringen gavs nya värden.



Långvariga styrelseordföranden Håkan Anttila åren 1992-2000 samt 2012-2015 och Gustav Lawast, till vänster, åren 2001-2011.

Foto: Gunnar Bäckman, Mikael Herrgård

Efter en rad offerter från olika finansföretag beslöt styrelsen att skattmästaren sköter placeringarna. Styrelsen ansåg att finansiell kompetens skall finnas inom stiftelsen. Förvaltningsarvoden och övriga kostnader för fonder överskred väl löne- och andra kostnader för en skattmästare. Den investeringspolicy som då formulerades byggde på direktplaceringar i börsaktier och räntepapper.

I budgeten för år 2001 intogs medel för en deltidsanställd skattmästare. Denne skulle fungera som den koordinerande gestalten inom stiftelsen och vara dess sekreterare. Till posten utsågs Håkan Anttila, som därmed lämnade uppdraget som styrelseordförande.

Skattmästare lät ålderdomligt och var svårförståeligt. I företagsvärlden var verkställande direktör ett klart begrepp. Skattmästaren blev verkställande direktör från början av år 2004.

I stiftelsens förnyelseprocess ingick också att professionalisera styrelsearbetet och att bredda kompetensen inom styrelsen. Informationschef Gustav Lawast, som varit medlem i delegationen från det att stiftelsen grundades och varit styrelsemedlem från 1996, valdes till ny styrelseordförande. Lawast hade doku-



Styrelsemöte hösten 2009, stående från vänster Jan-Christer Eriksson, vd Håkan Anttila, Leif Back, sittande Gun Kapténs, ordförande Gustav Lawast och vice ordförande Ingvar Krook.
Foto: Gunnar Bäckman

menterad erfarenhet från ansvarsfulla uppdrag både inom den offentliga och privata sektorn, bland annat Metsä-Botnia, och var en aktiv samhälls- och kulturgestalt i Österbotten.

Undervisningsrådet Thor Österholm valdes till vice ordförande och till medlemmar Bo Riska, direktör vid Åbo Akademi i Vasa, Leif Lindeman, bankdirektör vid Nordea Bank i Vasa och Gun Kapténs, kommundirektör i Larsmo. Styrelsen har därefter vartefter förnyats så, att finansiell kompetens är representerad.

Delegationen hade vid denna tid 21 medlemmar med riksdagsman Håkan Nordman som ordförande. Han var en aktiv ordförande i det dåtida landskapsförbundet när stiftelsens grundkapital trummades ihop. Håkan Nordman och Gustav Skuthälla växlade ett par gånger på ordförande- och vice ordförandeposterna. Båda avgick år 2014 enligt åldersklausulen i stiftelsens stadgar. Stadsrådet Håkan Nordman var ordförande under de sista åren. Ny delegationsordförande blev trädgårdsrådet Bo



Delegationen samlad till höstmöte i Svenska handelshögskolan i november 2009. Stående från vänster Katarina Heikius, Stefan Wikman, Örjan Andersson, Håkan P-H Rönnqvist, Kjell Antus, Sören Kock, Erik Sjöberg och vd Håkan Anttila. Sittande från vänster Anita Ismark, ordförande Håkan Nordman, Ulla Lahtinen och Gretel Ristiluoma.

Till delegationen hörde även Ullrika Wolf-Knuts, Kjell Herberts, Sven-Erik Hansén, Hans Bondén, Anna-Maja Henriksson, vice ordförande Gustav Skuthälla, Ann-Mari Häggman, Bo Linde, Gun Kapténs och Jan-Christer Eriksson. Foto: Gunnar Bäckman

Linde och ekonomie doktor Annika Tidström vice ordförande.

Styrelsen sammanträder sex-åtta gånger per år. Vid behov kompletteras styrelsemöten med en skriftlig kommentar till de viktigaste händelserna samt ett portföljsammandrag. Traditionellt håller styrelsen varje sommar ett idé- och analysmöte. Ofta hålls detta möte i samband med något besök hos motsvarande samfund på andra högskoleorter. På detta sätt breddar styrelsen sitt kontaktnät samt införskaffar ny kunskap som behövs för att utveckla verksamheten.

Stiftelselagen från år 2015 anger att en stiftelse alltid måste ha en styrelse. Därtill kan den ha en verkställande direktör och ett förvaltningsråd, om detta inskrivs i stadgarna. För Högskolestiftelsens del innebär den nya lagen främst att delegationen kallas förvaltningsråd.

Från början av år 2012 tillträdde ekon mag Katarina Heikius som verkställande direktör. Hon har en omfattande arbetserfarenhet

Ekon mag Katarina Heikius är verkställande direktör i Högskolestiftelsen sedan 2012.
Foto: Ida-Maria Heikius



från flera branscher; Salesmanager i Estlander&Rönnlund, vice vd inom Oravais Hus Ab, utbildningschef i Hanken Fortbildning och utvecklingschef i Korsholms kommun.

Ekonomierådet Håkan Anttila blev pensionär och sköter stiftelsens ordförandeklubba till utgången av år 2015.

Investeringspolicy

Målet för placeringsverksamheten är en fördubbling av kapitalet vart tionde år, byggt på en årlig genomsnittsavkastning på tio procent, jämt fördelat mellan direktavkastning och värdetillväxt. Det långsiktiga målet är fastslaget i ”Investeringspolicyen”, i den löpande treårsplanen samt årsvis i budgeten.

Av aktieplaceringar kunde, enligt den första investeringspolicyen, högst en femtedel placeras i ett bolag samt högst en fjärdedel i företag i samma bransch. Samtidigt fanns det en ökande insikt om, att en del av placeringsportföljen borde stabiliseras och ställas utanför svängningarna på aktiemarknaden.

I januari 2003 köptes majoriteten av aktierna i Fastighets Ab



Den största enskilda investeringen av Finniläs fond är det så kallade Aktiahuset invid Vasa torg. Foto: Gunnar Bäckman

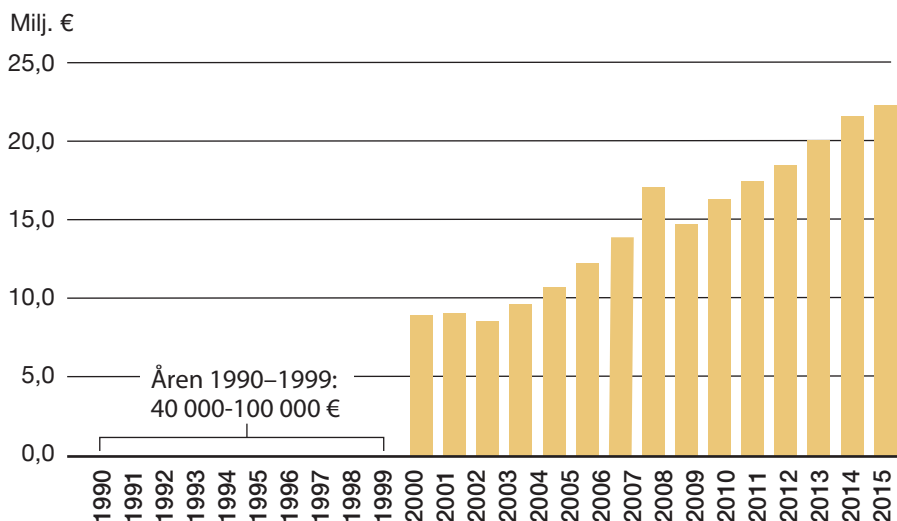
Handelsplanen 14, allmänt kallat Aktia-huset. Säljaren, Aktia Bank, behöll för sin egen verksamhet 1.120 kvadratmeter av sammanlagt 6.800 kvadratmeter. Läget, speciellt då fastigheten innehåller hög andel affärs- och kontorsutrymmen, ansågs vara avgörande för framtida hyresinkomster och värdeutveckling. I fastighetsbolagets ägo ingick även aktier i Vasa Torgparkering Ab.

FAB Handelspl. 14 utgör en del av Finniläs fonds tillgångar. Genom en andra affär i juni 2008 blev fastighetsbolaget helägt av fonden. Totala investeringen steg därmed till 7,25 milj euro. Styrelseordförande i fastighetsbolaget var Carl-Gustaf Slotte. Källaren byggdes om till affärsutrymmen. Målsättningen var att gradvis höja de kommersiella kvaliteterna och att härigenom garantera hyresgästerna ändamålsenliga utrymmen, samt att stärka stadscentrum i konkurrens med Stenhaga och Risöhall. Från år 2013 leds fastighetsbolagets styrelse av industrirådet Göran Pellfolk.

Fastighetsaffären innebar för stiftelsen inte bara en ny synlighet utan även en markerad närvaro i stadscentrum. Kontoret, som under tre år funnits vid Handelsplanaden 17, Hallgränd, inrättades i fjärde våningen i det nyinköpta huset. Investe-

Högskolestiftelsen i Österbotten

- Kapital enligt bokföringsvärde



ringspolycyn omskrevs så, att tillgångarna fördelas jämnt mellan börsaktier och fastigheter.

FAB Handelsespl 14 förvärvade år 2010 en aktiemajoritet i Kiinteistö Oy Puffetti Fastighets Ab på Storlånggatan 55. Säljare var Finnvera. Efter tilläggsköp steg ägarandelen till 86,5 procent av aktierna, motsvarande 1.079 kvadratmeter av ytan.

Fördubbling

Hur har då målsättningen lyckats, att fördubbla kapitalet vart tionde år? Stiftelsens första bokslut år 1990 visar tillgångar på 42.733 euro och tio år senare 139.021 euro. År 2000, första bokslutet för Ann-Mari Finniläs fond, var dess balans 8,80 miljoner euro.

Kapital åren 1990–2014

	Högskole- stiftelsen i Österbotten	Ann-Mari Finniläs fond	Thor Österholms fond	TOTALT
1990	42 733			42 733
1991	46 529			46 529
1992	62 869			62 869
1993	77 761			77 761
1994	84 477			84 477
1995	89 402			89 402
1996	93 391		2 120	95 511
1997	100 089		2 186	102 275
1998	110 948		2 416	113 364
1999	108 022		2 757	110 779
2000	139 021	8 808 690	2 643	8 950 354
2001	205 584	8 902 508	4 675	9 112 767
2002	207 734	8 454 032	4 876	8 666 642
2003	267 537	9 440 942	5 418	9 713 897
2004	333 246	10 380 915	5 968	10 720 129
2005	451 610	11 744 740	7 586	12 203 936
2006	421 201	13 503 987	9 793	13 934 981
2007	484 935	16 697 602	11 529	17 194 066
2008	314 957	14 423 989	11 235	14 750 181
2009	409 524	15 990 030	11 188	16 410 742
2010	476 831	17 051 678	11 477	17 539 986
2011	404 724	18 130 785	11 709	18 547 218
2012	535 780	19 535 198	11 546	20 082 524
2013	606 456	21 050 474	13 223	21 670 153
2014	660 178	21 617 878	13 250	22 312 089

Totalbalansen var år 2010 17,53 miljoner och Finniläs fonds del därav 17,05 miljoner. Sommaren 2015 var det bokförda värdet på tillgångarna 22,3 miljoner euro. Räknas fastighetsvärdet enligt en medelavkastning på sju procent och på tre års nettohyresintäkter, stiger dagsvärdet till cirka 27 miljoner euro. Den årliga utdelningen ur Finniläs fond är nära den maximala, det vill säga enligt donator högst 90 procent av den årliga direktavkastningen.

Stiftelsens balans var år 1990 42.733 euro och år 2010 476.831 euro. Under tio år i rad överträffades CAP-index. Förvaltningskostnaderna för Ann-Mari Finniläs fond får utgöra högst 15 procent av den årliga direktavkastningen. Finniläs fond betalar ett årsarvode till stiftelsen för fastighetsskötsel och portföljförvaltning. Stiftelsen fungerar som moderbolag i en koncernstruktur; stiftelsens egen placeringsportfölj, Thor Österholms fond och Finniläs fond.



Hjördis Höglund ansåg att utbildning är viktigt. Genom sitt testamente ville hon ge andra den studiemöjlighet som hon själv inte fick.

Erfarenheterna från finanskrisen åren 2008-2009 avspeglar sig i den nya stiftelselagen. I den gamla lagens slogs fast att en stiftelses tillgångar skall ”placeras säkert och med en trygg avkastning”. Den nya lagens avspeglar tidens osäkerhet och anger att medlen skall förvaltas ”planmässigt”.

Förmögenshetsförvaltningen sköts av verkställande direktören utgående från placeringspolicy. Utomstående experter kan anlitas, beslutanderätt delegeras ej.

I affärer under 0,5 miljon euro kan verkställande direktören ensam fatta beslut men rapporterar direkt till styrelseordförande. Affärer omfattande 0,5–1,0 miljon sköter verkställande direktören i direkt samråd med ordförande. För försäljningar eller köp över 1 miljon krävs alltid styrelsebeslut. Det samma gäller icke-noterade bolag och fast egendom.

Stiftelsens investeringspolicy omskrevs år 2015 så att hälften av placeringarna utgörs av fastigheter medan andra halvan kan delas jämt mellan börsaktier och sådana placeringsinstrument där inverkan av en volatil marknad minimeras. Dessutom tillsatte styrelsen ett placeringsutskott med tre styrelsemedlemmar och verkställande direktören. Utskottets uppgift är att i samarbete med styrelsen biträda verkställande direktören i placeringsfrågor.

I början av år 2014 erhöll stiftelsen ett arv på 36.212 euro av Hjördis Höglund, född Ahlskog, i Snåre, Purmo. Hon föddes år 1930 och avled år 2014. Hennes stora mål i livet var att få studera. En svårartad tuberkulos under krigsåren kom att prägla hela ungdomstiden samtidigt som hennes framtidsplaner omintetgjordes. Hjördis träffade sin blivande man Lars i mitten av 1970-talet. De fick inga barn, men under sina tjugofem år tillsammans företog de många resor i Europa. Hjördis hade på äldre dagar fotografier av sina nära och kära på byrån. Det var alltid viktigt för henne att berätta i vilka skolor de gått och vilka examen de fått.

Mindre donationer inflyter sporadiskt, främst i samband med födelsedagar. År 2014 utgjorde denna del 200 euro.

Viss affärsverksamhet

Stiftelser hör till gruppen allmännyttiga samfund och är på denna grund befriade från inkomstskatt. Den ursprungliga tanken bakom detta är, att dessa organisationer stöder verksamheter som det offentliga i annat fall skulle finansiera. Skattefriheten innebar av konkurrensskäl förbud mot affärsverksamhet.

Två huvudtyper av stiftelser har utkristalliserats; stiftelser, som idkar sin verksamhet med avkastning från ett donerat kapital och sociala stiftelser, som i grunden har en donation men som finansierar sin verksamhet genom försäljning av till exempel tjänster inom äldreomsorgen. Den nya lagen beaktar sociala stiftelser och tillåter viss affärsverksamhet, som dock ej får vara stiftelsens ändamål.

Skattefrihet är i sig ingen automatik enbart för att verksamhet sker inom ramen för en stiftelse utan fastställs i efterhand av skattemyndigheterna. Viktigaste kriterier är utdelningens storlek i förhållande till årsöverskottet, varvid även kostnaderna beaktas, att stöd och bidrag motsvarar stadgeenligt ändamål, att stödet ges direkt till mottagaren och att bidraget kan ansökas allmänt, t.ex. inte ges enbart till medlemmar av en viss förening eller till medlemmar av en viss släkt. Skattefrihet gäller ej för så kallade släktstiftelser, som har som ändamål att ekonomiskt stöda efterkommande till donator.

De finländska skattefria stiftelserna delar i allmänhet ut minst hälften av årsöverskottet.

NYTT NAMN

Stiftelsens namn blev i ökande grad ett problem. Begreppet Österbottens högskola saknade förankring i verkligheten.

Österbottens högskola var i Vasa benämningen på den juridiska konstruktion som avsåg det finlandssvenska universitetet. Detta allfinlandssvenska bygge rasade definitivt ihop år 1990. I Vasa hade man hunnit bilda en lokal styrelse och en gemensam telefonväxel för Åbo Akademi och Svenska handelshögskolan.

Det gick en tid och när lugnet återinträtt antog Åbo Akademi i Vasa namnet Österbottens högskola. Det var något helt annat än det tidigare Österbottens högskola, del av det finlandssvenska universitetet, grund för stiftelsens tillblivelse.

När Åbo Akademis verksamhet i Vasa koncentrerades till Academill år 2004 gick begreppet Österbottens högskola funktionellt till hävderna. Tretton adresser blev en. Genom att använda Åbo Akademi som namn på den lokala verksamheten skapades en ny samhörighet. I det internationella samarbetet är Åbo Akademi ett känt begrepp.

Mot denna bakgrund ändrade stiftelsen sina stadgar år 2006 och antog namnet Högskolestiftelsen i Österbotten. Österbottens högskola försvann även ur stiftelsens stadgar. Skrivningen att ändamålet är ”att ekonomiskt bidra till att upprätthålla och utveckla högskoleverksamhet i svenska Österbotten” sammanfaller med den ursprungliga tanken. Stadgarna ändrades även så, att en person kan vara medlem antingen i styrelsen eller i delegationen. Styrelsens och delegationens uppgifter definierades.

STÖD OCH BIDRAG

Ann-Mari Finniläs pris

Utdelningen ur Ann-Mari Finniläs fond är hög i förhållande till överskottet, omkring nittio procent per år. Enligt donator skall fondens avkastning stöda Åbo Akademis verksamhet i Vasa. För den finansiering som går via Åbo Akademis konto avdras 18 procent i administrationskostnader.

Utdelningen följer tre huvudlinjer: a) på våren allmänna; ansökningar om bidrag och stipendier anställda för resor och kurser, forskarstudier, mindre projekt och studentstipendier, b) an-



**Professor
Katie Eriksson,
banbrytare
inom nordisk
vårdvetenskap,
tilldelades det
första Ann-Mari
Finnilä-priset.
Foto: Seppo Lammi**

sökningar på hösten för utdelning följande år; tjänster, projekt och forskargrupper som kräver mera omfattande finansieringsåtaganden, c) samt en mindre finansieringsberedskap under året.

Till dessa skall ytterligare fogas Ann-Mari Finniläs pris, som är ett personligt pris på 5.000 euro och som utdelas som en erkänsla för aktningsvärda insatser vid Åbo Akademi i Vasa, inkluderande Vasa övningsskola.

Följande personer har tilldelats

Ann-Mari Finniläs pris:

År 2006, professor Katie Eriksson, ”banbrytande insatser inom vårdteoretisk forskning, vilket har utvecklat Vasaenheten till den ledande i Norden inom ämnesområdet”, enligt prisnämndens motivering.

År 2007, utvecklingschef Bo Riska, ”har utrymmesmässigt planerat och lett utvecklingen; från grundandet av Svenska lärarhögskolan år 1973, via Österbottens högskola till Åbo Akademis Academill.”

År 2008, pol. lic. Christer Rosengren, ”planerade och utvecklade under närmare tre decennier den samhällsvetenskapliga utbildningen i Vasa.”

År 2009, lektor Benita Kavander, ”för samman lärarutbildningens teori och praktik i ett fungerande lärarskap.”

År 2010, professor Sven-Erik Hansén, ”en stark nordisk forskarprofil med fäste i skolans pedagogik, läraren och lärarutbildningen.”

År 2011, professor Göran Djupsund, ”fokusering på politisk kommunikation och kommentarer samt produktiv doktorandutbildning.”

År 2012, professor Anna-Lena Östern, ”utvecklat handledningen av lärarstudier och en drivande kraft inom dramapedagogik och flerspråkighetsdidaktik.”

År 2013 ingen utdelning.

År 2014, professor Christina Nygrén-Landgårds, ”slöjden ligger tankemässigt nära företagande och företagsamhet; båda utgår från ett ansvar för det egna arbetet och från att härigenom nå uppställda mål.”

År 2015, delat pris mellan docent Kim Strandberg ”ledande nordisk forskare i modernt politiskt beteende” och docent Ann K. Forsman, ”internationell forskning i mental hälsa med betoning på äldre personers hälsa”.

Egna initiativ

Vad har då Högskolestiftelsen åstadkommit? Utdelningen under åren 1990-2015 steg sammanlagt till 10,35 miljoner euro. Därav var stiftelsens andel 1,03 miljoner, Ann-Mari Finniläs fonds 9,30 miljoner och Österholms fond andel 6.227 euro. Apotekare Ann-Mari Finniläs donation år 2000 hade gett stiftelsen helt nya verksamhetsförutsättningar

Högskolestiftelsens ändamål är ”att ekonomiskt bidra till att upprätthålla och utveckla högskoleverksamhet i svenska Österbotten och att i anslutning härtill stöda och främja vetenskaplig forskning och utbildning.” Beträffande storleken på utdelningen anges att ”avkastningen skall, sedan förvaltningskostnaderna avdragits och nödiga avsättningar gjorts för att trygga stiftelsens kapital, användas för att förverkliga stiftelsens ändamål.”

Betoning på forskning och utveckling i stadgarna tolkas så, att vetenskapshögskolor, universitet, prioriteras. Stiftelsen stöder, med betoning på regional nytta, existerande verksamhet samt initierar utvecklingsbara projekt, närmast för att få fram spetskunskande.

Ändamålet för Finniläs fond, att ”främja Åbo Akademi inom ramen för Österbottens Högskola bedriven verksamhet i Vasa” konkretiserar stiftelsens mera allmänna ändamålsskrivning.

Stiftelsen markerar att den är aktiv genom att ta egna initiativ och följa upp resultatet av satsningarna. Exempel på detta är

Utdelning åren 1990–2015

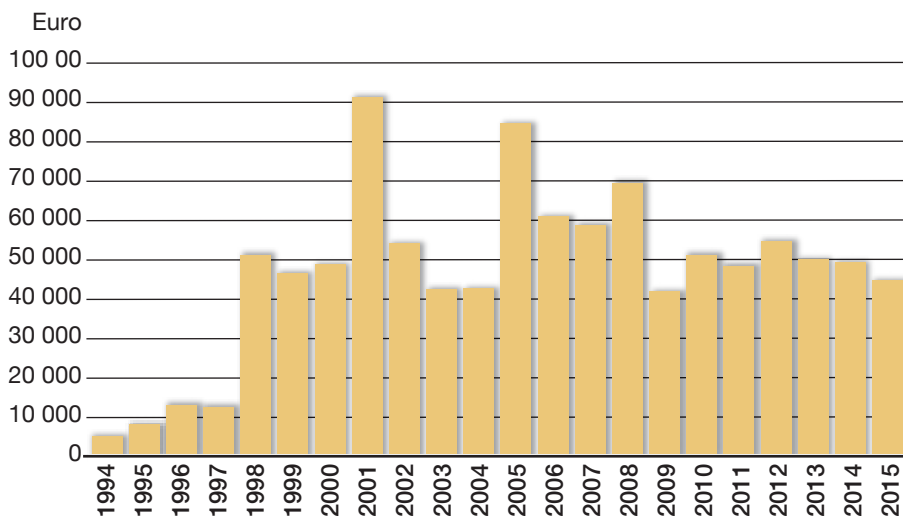
	Högskole- stiftelsen i Österbotten	Ann-Mari Finniläs fond	Thor Österholms fond	TOTALT
1990				
1991				
1992				
1993				
1994	5 045			5 045
1995	8 409			8 409
1996	13 455			13 455
1997	12 614			12 614
1998	51 189		23	51 212
1999	46 538		168	46 706
2000	49 136		168	49 304
2001	91 266	133 892	168	225 326
2002	54 576	422 796	200	477 572
2003	42 784	482 644	200	525 628
2004	42 877	428 145	200	471 222
2005	85 091	426 444	200	511 735
2006	61 302	501 888	600	563 790
2007	59 031	633 026	600	692 657
2008	69 750	644 046	1 200	714 996
2009	42 181	637 250	450	679 881
2010	51 004	686 965	300	738 269
2011	48 513	788 018	450	836 981
2012	54 708	890 200	450	945 358
2013	50 260	944 813	0	995 073
2014	49 500	789 166	450	839 116
2015	45 000	900 000	400	945 400
TOTALT	1 034 229	9 309 293	6 227	10 349 749

Vinn-vinn där stiftelsen under sina första år och med knappa resurser tog ansvar för projektet med hjälp av externa finansiärer. Den centrala verksamhetsidén i MediaCity, utveckling av interaktiva produkter i medier, skapades genom en av stiftelsen finansierad marknadsundersökning. Tidvis hade stiftelsen såväl arbetsgivar- som finansieringsansvar för projekt inom institutionen.

Aktiviteter för att förstärka finansieringsinsatsen fortsatte efter att Finniläs fond trätt in på arenan. Exempel härpå är slöjdpedagogik och professuren i energiteknik.

I processen från ansökan till utbetalat stipendium eller bidrag har stiftelsen ett nära och utvecklat samarbete med Åbo Aka-

Högskolestiftelsen i Österbotten • Utdelning 1994–2015



demi i Vasa samt med utomstående sakkunniga. Detta är en garanti för en allsidig bedömning av ansökningar i varje enskilt fall. Utdelningarna av bidrag och stipendier skedde traditionellt på våren efter att bokslutet fastställts.

År 2014 genomfördes en normal vårutdelning varefter utdelningsrytmen lades om. På hösten startades en ny ansökningsrunda för mera omfattande finansieringsprojekt, som var en del av 2015 års verksamhet och med utdelning i början av detta år. De digitala ansökningsblanketterna omstrukturerades för att förenhetliga och förbättra utvärderingen av projekten. Uppnådda och redovisade resultat skall varje år efteråt kunna jämföras med målsättningarna i ansökan. De skärpta ansökningskraven svarar mot nationella nivåer.

Stiftelsens egen utdelning, som fastslagits till minst hälften men i praktiken varit kring två tredjedelar av årsöverskottet, har, efter grundandet av Ann-Mari Finniläs fond, huvudsakligen gått till Svenska handelshögskolan.

Stiftelsens årliga bidrag och understöd har under 2000-talet varierat mellan 42.000 och 91.000 euro. En stor del av detta utgörs av Vasa stads årliga verksamhetsbidrag, som år 2015 var 42.000 euro. Vasas allmänna bidrag ges till Högskolestiftelsen och Vaasan Yliopisto enligt förhållandet en tredjedel svenskspråkiga och två tredjedelar finskspråkiga studerande.

Institutionen för nordiska språk vid Vaasan Yliopisto har av stiftelsen periodvis erhållit bidrag.

Framtidssatsningar

I det följande beskrivs kortfattat större projekt, som finansierats av Högskolestiftelsen och projekt där stiftelsen haft andra uppgifter vid sidan av de rent finansiella. Av utdelningen år 2015 kommer 900.000 euro från Finniläs fond, 45.000 euro från stiftelsens medel och 400 euro från Österholms fond, vilket bör beaktas även om stiftelsen i texten anges som finansieringskälla.

Ny vind i seglen för MediaCity. Den tekniska utvecklingen, digitaliseringen av tv och andra medier, som genom möjlighet till interaktivitet, skapade nya, närmast gränslösa mediemarknader.

Hösten 2001 finansierade stiftelsen genom Finniläs fond en undersökning i Europa för att kartlägga marknaden för test- och utvecklingsstudior för interaktiva produkter. Framgångsfaktorerna i branschen analyserades och med detta faktaunderlag byggdes ett testlaboratorium. Konceptet för iDTVLab skapades. Stiftelsen satsade 252.000 euro och Svenska kulturfonden 125.000 euro.

MediaCity blev från början av år 2002 en fristående institution med pol. mag. Kimmo Rautanen som direktör. Test- och utvecklingsenheten, filmproduktionen samt ett klart branschrelaterat ansvar för undervisning och forskning inom Åbo Akademi var institutionens hörnstenar. Institutionen hade en egen direktion, ett totalt budgetansvar med alla möjligheter och risker detta innebar.

Varför har stiftelsen engagerat sig så omfattande i MediaCity? Ett nytt kompetensområde och en möjlighet att med resultat från test- och utvecklingsverksamheten bygga upp ny regional företagsverksamhet var en stark drivkraft. Inriktningen på Åbo Akademis verksamhet i Vasa ger få möjligheter till alternativa kombinationer. Stiftelsefinansiering i denna utvecklingsfas gav MediaCity överlevnadsmöjlighet och tid att forma verksamheten.

Koncentrationen av Åbo Akademis verksamhet i Vasa från början av år 2004, från tretton adresser till enbart Strandgatan 2, Academill, gav Akademin en ny profil och en markerad lokal närvaro. MediaCity fick för filmproduktionen en avancerad studio och ändamålsenliga test- och andra utrymmen. Filmproduktionen nådde sin topp åren 2002-2005 och skedde därefter på en lägre nivå i konkurrens med ny teknik, utbyggd produktionskapacitet och ökade finansiella bidrag i andra regioner.

En speciell teknologi i form av en ögonrörelsekamera och psykofysiologisk mätutrustning i kombination med avancerad metodutveckling var utslagsgivande när MediaCity positionerade sig på marknaden för testning och utveckling av interaktivt innehåll. Kombinationen av egen formatutveckling och möjligheten att kontinuerligt testa produkterna och att dessutom kunna spela in provversioner i den egna tv-studion gjorde MediaCity till ett unikt kunskapscenter för såväl akademiker som för företag inom mediebranschen. Den egna formatutvecklingen, byggd på användarupplevelser, ledde till produkter inom ”edutainment”, inlärning kopplat till underhållning, och internationell försäljning samt licensintäkter. En forskningsledare anställdes för fem år.

Teknikutvecklingen inom televisionen gick dock sin egen väg. Den tänkta interaktiviteten utgående från tv övertogs snabbt av plattor, datorer och mobiler.

Laboratoriet erhöll namnet Content Testing Lab. Samtidigt blev inspelningstekniken för tv enklare. Program görs i verkliga miljöer och till lägre kostnader än i studio. MediaCitys studioproblem löstes på ett oväntat sätt. Fuktskador och mögelproblem ledde till att utrymmena måste tas ur bruk år 2012.

Begreppet användarupplevelser har framgångsrikt utvecklats som affärsområde från enbart registrering av reaktioner till konsultativ verksamhet i samarbete med kunder inom traditionella och digitala medier, inom handeln och inom servicebranschen. Den centrala frågan är hur produkter och tjänster skall modifieras för att ge önskat kommersiellt resultat. Laboratoriets namnbyte avspeglar samma sak; Content Testing Lab blev nu Digital Experience Lab.

Organisationsförändringen inom Åbo Akademi innebar att MediaCity från början av år 2015 ekonomiskt och organisatoriskt införlivades med den nybildade Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier.

Budgeten år 2015 är 1,3 miljoner euro och antalet anställda 15 personer. Två tredjedelar av personalen och budget är kopplade till den externa verksamheten.

Övriga resurser går till samarbetsprojekt. Speciellt intressant är förädlingen av metodiken för uppföljning av användarupplevelser, vilket har lett till forsknings-, samarbets- och utvecklingsprojekt med andra ämnesområden, föreläsningar och praktiskt mediaarbete inom bland annat biämnet masskommunikation.

Stiftelsens bidrag till MediaCity är år 2015 60.000 euro i allmänt verksamhetsbidrag och 30.000 euro som finansiering av Digital Experience. Stiftelsens finansiering har minskat nominellt i takt



Att följa ögonrörelser, användarupplevelser, har utvecklats från enbart registrering av ögonrörelser till konsultativ verksamhet inom traditionella och digitala medier, inom handeln och servicebranschen. Från vänster Joachim Majors, koordinator Yvonne Backholm och verksamhetschef Kimmo Rautanen. Foto: Håkan Anttila

med att institutionens egen intjäningsförmåga förbättrats.

Fram till utgången av år 2015 har Högskolestiftelsen i olika bidrag gett sammanlagt 3,2 miljoner euro till MediaCity.

Snabba ryck inom vårdvetenskap. År 1984 hade vårdvetenskap medelst förordning getts plats i den akademiska världen i Finland. Sjuksköterskeföreningen donerade pengar för en professur, studier och forskning i vårdvetenskap skulle inledas vid Helsingfors Universitet, som redan i tio år genom olika studieprogram förberett sig för det nya ämnet. Katie Eriksson, docent i vårdvetenskap och rektor för Helsingfors svenska sjuksköterskeinstitut, fick planeringsansvaret.

Så svängde allt. Ministrarna Gustav Björkstrand och Christoffer Taxell ansåg att Åbo Akademis verksamhet i Vasa borde

breddas. Genom ett regeringsbeslut i slutet av år 1984 blev Vasa utbildningsort. Katie Eriksson fick tre dagars betänketid, tog planeringsansvaret och utnämndes sedan till professor för vårdvetenskap som inleddes hösten 1987. Vetenskapsområdet var unikt i Norden, det fanns en potential att bygga på, åtminstone fram till att utbildningen i Vasa fyllt behovet i det egna landet och i grannländerna.

Vårdvetenskapen i Vasa bygger på Caring-traditionen inom vilken kärleks- och barmhärtighetstanken utgör den bärande principen. En vårdprofession är inte förutsättningen för att studera vårdvetenskap. Vårdvetenskapen skall tjäna olika professioner.

Vårdvetenskapen startade som en del av pedagogiska fakulteten. När samhälls- och vårdvetenskapliga institutionen bildades år 1992 fick vetenskapsområdet en egen institution och fick sin andra professor, Unni Lindström. Samma år ägde den första disputationen rum. Utbildningen i Helsingfors hade skapat intresse för fortsatt forskning inom området.

Fram till maj 2015 hade sammanlagt 55 erhållit doktorshatt i vårdvetenskap, jämt fördelade mellan Finland, Sverige och Norge. Högskolestiftelsen har via Finniläs fond stött vårdvetenskapliga utbildningen med ett till två forskningsstipendier per år samt bidrag för speciella satsningar, sammanlagt 146.000 euro.

När så Åbo Akademis verksamhet fick sin nya organisation från början av år 2015, inleddes ämnesområdet hälsovetenskap i Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. Krav på lägre kostnader inom offentliga sektorn och ekonomisk rationalitet som ett delmål inom sjukvården ledde till diskussioner om samordning av universitetens utbildning/forskning och yrkeshögskolornas vårdutbildning.

Slöjdpedagogik. Arbete med egna händer, slöjden, har fått en renässans. Den anses vara allmänbildande, början till tillverkning av produkter, och fostrande genom att göra saker, samt kräver uthållighet, ansvarstagande, samarbete och företagsamhet.

Slöjden, handarbetet, har funnits med från folkskolans början år 1866. Slöjd är ett gemensamt ämne för pojkar och flickor och alla material används: textil, trä, metall, plast, elektronik, maskiner etc.

Finland är enda land där slöjdlärare utbildas på akademisk nivå och Åbo Akademi Vasa där all slags slöjd kan studeras under samma tak.



Åbo Akademi Vasa har skapat sig en internationellt ledande position inom utbildning och forskning i slöjdpedagogik.
Foto: Åbo Akademi

Det fanns en efterfrågan – detta dateras alltså till år 2007 – lärare behövdes och tio forskarstuderande från hela Norden stod i kö. Det var en unik chans för Vasa. Kartläggning av situationen och finansieringsbeslut av stiftelsen fattades inom två veckor. Drivande kraft i projektet var professor Christina Nygrén-Landgärds, som själv hade doktorerat i slöjdpedagogik år 2005. En utomstående forskarhandledare, docent Marlene Johansson från Göteborgs Universitet, engagerades. Hon skötte även uppgifter inom magistersprogrammet, som vart annat år antog fjorton nya studerande med slöjdpedagogik som huvudämne. Även artenomer, utexaminerade från yrkeshögskolor, kan studera pedagogik och didaktik och härigenom bli behöriga lärare.

I efterhand kan man, med tanke på det snabba beslutsförloppet, spekulera över vilka alternativa lösningar som hade funnits. De flesta diskussioner hade förmodligen bottnat i omfattande och tidskrävande diskussioner om prioritering av budgetmedel

och forskningsinriktning. Stiftelsens mål var att med 80.000 euro per år, med början från år 2008, under fem år säkra Åbo Akademi i Vasa position som en ledande aktör inom nordisk slöjdpedagogik. Samtidigt etablerades Slöjdpedagogiskt resurscentrum.

Är den nordiska marknaden för doktorandutbildning fylld när alla som disputerat i Vasa återkommit till sina egna högskolor och själva inlett forskning och doktorandutbildning? Under tiden 2009-2015 genomfördes åtta disputationer inom slöjdpedagogik i Vasa. Av dessa kom tre från Finland, tre från Norge, en från Sverige och en från Danmark.

Från att ha kretsat kring frågor om inläring vid framställning av slöjdprodukter och materialanvändning har forskning i ökande grad riktats mot att med slöjden som medel nå andra mål:

- att förstå produkters livscykel och reparera i stället för att köpa nytt,
- att stöda en hållbar utveckling genom val av material och återbruk av material,
- att utveckla nya konstformer, till exempel graffiti som handstickade produkter.

Nya läromedel, bland annat pekplattor i slöjdunderundervisningen, är ett resultat av aktiviteterna inom slöjdpedagogiken.

Högskolestiftelsen gav under åren 2008-2015 489.000 euro i bidrag till Slöjdpedagogiskt resurscentrum. Dessutom finansierades fem doktorsavhandlingar.

Pedagogie doktor Janne Elo påvisade i sin doktorsavhandling våren 2015 att slöjd utvecklar företagsamhet i allmänhet och initiativkraft, hos elever. Aktiviteten, företagsamheten, är i sig en möjlig grund för företagande, entreprenörskap. Framgången i denna företagsamhetsfostran avgörs av den pedagogiska grundsynen hos läraren och skolan.

Företagsamhet finns inskriven i läroplanerna för grundskolan år 1994 och framåt. Målet är att hos eleverna utveckla företagsamhet som en personlig egenskap, det vill säga ett förhållningssätt, en livsinställning, för att kunna hantera och lösa problem samt ett aktivt medborgarskap på olika arenor.

Ett treårigt projekt startades år 2014 vid Åbo Akademi som en delutveckling av slöjdpedagogikens företagsamhetsidéer med Högskolestiftelsen och andra lokala stiftelser som finansierare. Projektet berör alla utbildningsstadier och skall som ämnesöverskridande tema integreras i varje specifikt skolämne. Ett delmål är att öka elevers kunskaper om företagande och näringsliv. Stif-

telsens finansieringsandel är 89.000 euro. Redan år 2001-2002 hade de första stegen tagits i företagsamhetsfostran. Stiftelsen gav då 18.000 euro för ämnesplanering.

Energiteknik, ett mervärde för regionen. Vasaregionens koncentration av företag inom energiteknologisektorn, även kallat energikluster, är unik i Norden. Här tävlar företag med varandra samtidigt som de samarbetar för att gemensamt förbättra sina marknadspositioner på såväl den nationella som den globala marknaden.

Klustret i Vasa fokuserar kring verkstadsbolaget Wärtsilä, världsledande inom diesel- och gasmotorer för kraftverk samt elteknikbolaget ABB med central produktion och utveckling för automatisering av distribution i Vasa. Till den inre ringen kan även räknas ett tiotal mindre bolag såsom Citec, Matere, Mervento, The Switch, Vamp, Wapice, VEO och Vacon, som från år 2015 är en del av danska Danfoss-koncernen.

Totaltalt verkar cirka 140 bolag i klustret med cirka 11.000 anställda med sammanlagt 4,4 miljarder i omsättning, som till över 80 procent går på export.

Högskolestiftelsen beslöt i samband med sitt 20-årsjubileum i mars 2010, att genom Finniläs fond ekonomiskt stöda Åbo Akademis utbildning och forskning inom energiteknik i Vasa. För planering av utbildningen, som förhoppningsvis kunde inledas redan samma höst, anslogs sammanlagt 82.000 euro.

Styrelseordförande Gustav Lawast sade i sitt jubileumstal att stiftelsen var beredd att finansiera en donationsprofessur under fem år. Dessutom skulle 250.000 euro avsättas för grundandet av ett forskningscentrum. Stiftelsens målsättning är, att genom riktad finansiering utveckla högskoleverksamheten samt att härigenom skapa ett mervärde och en orsak för företag att utveckla sin verksamhet i regionen. Förädlingsvärdet i företagets produkter och tjänster är högt och en grund för deras globala konkurrenskraft. Uppskattningsvis 800 personer sysslar med forskning och utveckling i företagen.

För Åbo Akademi var initiativet från Vasa välkommet. Under en rad år hade de klassiska industribranscherna minskat i betydelse. Nedgången inom den kemiska skogsindustrin, där Åbo Akademi tidigare hade en ledande roll inom utbildning och forskning, var kännbar. Effektiva energilösningar byggda på förnyelsebara råvaror låg i tiden. Utbildningslinjen i energiteknik riktar sig till personer med en kandidatexamen i teknik eller en fyraårig yrkes-

högskoleexamen, till exempel ingenjörsexamen (YH-examen) från Yrkehögskolan Novia.

Diplomingenjörutbildningen är en tvåårig magisterutbildning. Förutom undervisning på plats i Vasa och videoföreläsningar, så finns intensivkurser i Åbo på schemat. Av antalet studiepoäng avläggs två tredjedelar genom studier i Vasa och resten i Åbo. De tretton första påbörjade sina studier hösten 2011. År 2012 tog fyra sökanden emot studieplatsen, år 2013 tio och år 2014 tog hela sjutton emot studieplatsen. De antagna har i sin tidigare examen haft bland annat miljöteknik, maskin och produktionsteknik, elektroteknik och produktionsekonomi som huvudämnen.

Utrymmen för verksamheten har funnits i Academill och i Novia på Brändö och från hösten 2014 även i Technobotnia strax intill. DI-utbildningen och företagen har från början haft en mycket nära samarbete, dels beroende på att de studerande fortsättningsvis är dels deltidsanställda, dels studielediga. De flesta gör sina diplomarbeten åt industrin.

Professuren i energiteknik lediganslogs hösten 2011 och i november följande år anställdes Jakobstadsfödda teknologie doktor Margareta Wihersaari som professor för en femårsperiod. Hon kom från Jyväskylä universitet och har tidigare varit forskare vid VTT med biobränslen som specialitet. År 2013 anställdes en amanuens. Satsningen på energiteknik har även lett till närmare samarbete mellan de lokala stiftelserna. Årskostnaderna för löner uppgår till cirka 180.000 euro och fördelas så att Högskolestiftelsen står för hälften och resten delas mellan Harry Schaumans stiftelse, Aktiastiftelsen i Vasa och Svensk-Österbottniska Samfundet.

Högskolestiftelsen tar även del i Novias extrakostnader för ÅA-samarbetet. Dessutom finansierar Högskolestiftelsen projekt, till exempel år 2014 ”Nya initiativ till energiteknisk forskning” med 40.000 euro, ”Distansundervisningens NextStep” med 21.720 euro, samt år 2015 55.000 euro för integrering av studieprogram mellan universitet och yrkehögskola. Stiftelsens finansiering av undervisningen i energiteknik stiger till 444.700 under åren 2010-2015.

Planeringen och sedan etableringen av DI-utbildningen krävde även långtgående samarbete mellan Novia och Åbo Akademis Institutionen för kemiteknik, KT. Resultatet av de utredningar, som en arbetsgrupp tillsatt av ÅA-rektorn Jorma Mattinen och Novia-rektorn Örjan Andersson lade fram, ledde till ett utbildningskoncept som då var unikt mellan ett universitet och en yrkehögskola i Finland. Modellen är förebild för andra mot-



DI-studerande inom energiteknik, från vänster Jonas Nyman, Johan Ehrs, Tobias Krook och Björn Nygård tillsammans med professor Margareta Wihersaari.

Foto: Luzilla Backa

svarande samarbeten mellan universitet och yrkeshögskola, bland annat i Tammerfors. Stiftelsen för Åbo Akademi är med en andel på 75 procent största ägare i Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi, som upprätthåller yrkeshögskolan Novia.

Genom organisationsförändringar inom Åbo Akademi överfördes verksamheten i Vasa från början av år 2015 till Fakulteten för naturvetenskaper och teknik, FNT.

Linjens namn ändrades då till Inriktningen energiteknik i Vasa. Vid slutet av läsåret 2015 förväntas sju diplomingenjörer ha fått sin examen. Tjugoen var närvaroanmälda.

Våren 2015 tog Fakulteten för naturvetenskaper och teknik initiativ till att göra antagningen i Vasa permanent och att antalet studieplatser gradvis höjs till 20 platser på magisternivå.

Affärskonceptet för regionens ledande exportföretag inom energiteknologi består till en ökande grad av totala projektleveranser, inkluderande teknik, service, underhåll och finansiering. Yrkeshögskolan Novia har en etablerad utbildning inom automationsteknik, som i framtiden kan utvecklas till en högre YH-examen (vid Novia) och tillsammans med nya insatser från FNT-personalen i Åbo även ge nya möjligheter till specialisering

på DI-nivå vid Åbo Akademi i Vasa. På Brändö byggs ett laboratorium för forskning inom energi- och miljöteknik med goda möjligheter till motorteknisk forskning. Detta breddar även forskningsmöjligheterna.

Den svenskspråkiga teknikutbildningen inom energisektorn i Vasa kompletteras av Vaasan Yliopistos teknik- och ekonomiinriktade utbildningar, Hankens ekonomutbildning och Helsingfors Universitets utlokaliserade utbildning med inriktning på bland annat energijuridik, som även erhåller stiftelsens stöd.

Övriga större projekt, Finniläs fond, Åbo Akademi:

Massmedia, amanuens. Amanuens/lektorat i biämnet massmedia åren 2004-2015, fortsättningsvis, från år 2013 kallat digitala medier, 585.000 euro.

Kåravdelningen vid ÅA. Finansiering av Kåravdelningens inköp, sanering och möblering av elevatortornen, Havtornen, i Inre hamnen åren 2005-2010 för 160.000 euro.

Masskommunikation, forskarskola. Ämnesövergripande forskarskola åren 2005-2008 med media och masskommunikation som minsta gemensamma nämnare, fyra disputationer. 162.000 euro i bidrag samt därtill personliga forskarstipendier. Internationella enheten. Studentutbyte och engelskspråkiga kurser 2005-2015, fortsättningsvis, 115.000 euro.

Mediepedagogik, överassistentur. Utveckling av metodik åren 2006-2009 för att lära elever att på ett kritiskt sätt använda massmedier i undervisningen, 200.000 euro.

Miljökoordinator, Fortbildningscentralen. Utveckling av det interna samarbetet åren 2006-2010 inom forskning och undervisning för att för att klargöra bilden av Åbo Akademi som ett miljöuniversitet, 195.000 euro.

Landsbygdsprofessur, forskargrupp. Forskning och utveckling av metoder åren 2006-2015 för att få en balanserad och hållbar utveckling av stadsnära landsbygdsmiljöer, 205.000 euro, delfinansiering.

Främjande av psykisk hälsa. Projekt för att utveckla kunskapen om psykisk hälsa, magisterstudier inom utvecklingspsykologi: ungas mentala hälsa, öppen yrkeshögskoleutbildning för socialarbetare åren 2009-2013, 210.000 euro.

Pedagogiskt ledarskap – projekt SKUTT. Målet för projektet åren 2011-2015 var att utreda hur skolanställdas kompetensutveckling förvaltas samt att stöda denna med resultat från forskning i utvecklad praxis, 220.000 euro.

HÅLLiLIV, Hållbar livskvalitet i lokal miljö. Projekt åren 2012-2014 för att via undervisning och lokalt samarbete visa hur egna val och agerande påverkar en hållbar utveckling och minskar klimatförändringen, 240.000 euro

Peace, Mediation and Conflict Research. Magistersutbildning på engelska i freds- och konfliktforskning 2012-2015, fortsättningsvis, i samarbete med Tampereen Yliopisto. Av cirka 50 inskrivna hade tolv år 2015 erhållit magistersgrad. Andelen utländska studerande är över 90 procent, 250.000 euro.

Talking Tools, pekplattans pedagogiska potential. Del av nationellt projekt åren 2012-2013 för att kombinera en (ibland) långsam pedagogisk forskning med den (ofta) snabba teknologiska utvecklingen, 211.000 euro.

Befolkning hälsa och välfärd. Att som forskargrupp åren 2012-2015, fortsättningsvis, utgöra en plattform för utbildningen av politices doktorer specialiserade på kvantitativa analyser om befolkning, hälsa och välfärd, 161.000 euro.

Större projekt, stiftelsen, Svenska handelshögskolan:

Överassistentur i redovisning och handelsrätt åren 2001-2006 varefter tjänsten överfördes till Hankens egen budgetfinansiering, 137.000 euro.

Näringslivs koordinatör för att systematisera kontakter mellan studerande, Hanken och företag åren 2007-2014, 180.000 euro. Härfter övertog Hanken finansieringen via årsbudgeten.

2015 års utdelning

Ann-Mari Finniläs fond:

Ann-Mari Finniläs pris, docent Anna K Forsman och docent Kim Strandberg, delat pris	5.000
MediaCity, allmänt verksamhetsbidrag	60.000
Talking Tools, mobilapplikationer i undervisningen	50.000
MediaCity, Digital Experience	30.000
Energiteknik, professur	60.000
Energiteknik, amanuens	30.000
Energiteknik, utbildningsplanering med Novia	30.000
Masskommunikation, lektorat	55.000
SKUTT, utveckling av instrument för ledarskap i skolor	25.000
Företagsamhetsfostran	40.000
Peace, Mediation and Conflict Research	50.000
Landsbygdsprofessur	10.000
Befolkning, hälsa och välfärd	42.480
Det goda åldrandet, social samverkan som del i åldrandet	30.000
Det svenskspråkiga samhället i Finland, spetsforskning	50.000
Klasstandem, handbok om språkpedagogiska modeller	50.000
KORESKA, barnpedagogisk forskning	35.000
Minoriteter och utbildning, analys av minoritetsskolor	15.000
Idrottspsykologi, utveckling av magisters- program	60.000
Fil mag Charlotta Hilli, forskarstipendium	4.800
MSS Farida Anwar, forskarstipendium	4.800
Pol mag Fredrik Heikius, forskarstipendium	6.800
MCP Jalal Khademi, forskarstipendium	4.800
Master A Jean Banyanga, forskarstipendium	4.800
Fil mag Karin Forsling, forskarstipendium	4.800
Pol mag Margita Sundstedt, forskarstipendium	4.800
Ped mag Michaela Sandell, forskarstipendium	4.800
MS Naima Akhtar Malik, forskarstipendium	4.800
M Nastaran Salehi, forskarstipendium	1.200
MSS Nazia Nazar, forskarstipendium	4.800
Pol mag Thomas Karv, forskarstipendium	4.800
Fil mag Ulrika Ekstam, forskarstipendium	4.800

Pol mag Anita Sundman, projekt, vetenskapsafton ”Fundra”	7.000
Dr PH Anna K. Forsman, projekt, äldres hälsa och internet	7.000
PeD Liselott Forsman, projekt, professionell dialog för lärare	7.000
Professor Michaela Pörn, projekt, Klasstandem	7.000
Professor Mikael Nygård, projekt, finanskris och familjepolitik	7.000
Professor Petri Salo, projekt, möte för PEP-forskarnätverk	5.500
PeD Pia Nyman-Kurkiala, projekt, kompetenscenter	7.000
Företagsamhetsfostran, datainsamling för artikel	1.888
Pol stud Alexandra Westerberg, stipendium	300
Ped stud Amanda Granholm, stipendium	300
Ped kand Amanda Nygård, stipendium	300
Ped stud Anna Korpisaari, stipendium	250
Ped stud Anna Ylimäki, stipendium	300
Fil kand Anne-Lie Haglund, resestipendium	300
Ped mag Birgitta Sjöstrand, resebidrag	300
Ped stud Brita-Lena Ylimäki, stipendium	300
Ped stud Charlotta Väisänen, stipendium	300
Ped stud Elin Lönnkvist, stipendium	300
Fil stud Elina Granlund, stipendium	300
Ped mag Emelie Matkoski, för studiekostnader	300
Ped kand Emilia Hurmerinta, stipendium	300
Ped stud Emma Sandelin, stipendium	150
Pol mag Fanny Lindfors, stipendium	300
Ped stud Francine Eriksson, kursavgift	300
Ped kand Jannika Tallgård, stipendium	300
Ped stud Jasmin Bilenberg, stipendium	300
Ped kand Jennifer Öhman, stipendium	300
Pol stud Jenny Backström, stipendium	200
Ped kand Jenny Nyman, stipendium	100
Ped.stud Johanna Södergård, stipendium	300
Fil stud Joni Järvinen, stipendium	300
Ped stud Josefina Vågar, stipendium	300
Ped stud Madeleine Heir, stipendium	300
Ped stud Malin Backgren, stipendium	300
Fil stud Nathalie Brännkärr, stipendium	300
Ped kand Nicolina Eriksson, stipendium	300
Ped stud Nina Edström, stipendium	300
Ped stud Nora Sweins, stipendium	300

Ped stud Oskar Emaus, stipendium	300
Ped kand Rebecka Staffans, resestipendium	300
Ped stud Roland Wahlsten, stipendium	200
Ped stud Sandra Sundqvist, stipendium	300
Ped stud Sara Berg, stipendium	300
Ped stud Sarah Höglund, stipendium	300
Ped stud Sofie Nordström, resestipendium	300
Ped kand Toni Wentin, stipendium	300
Fil mag Anders Westerlund, symposium i Trondheim	850
Pol kand Anders Wiik, MIP TV konferens i Cannes	900
Fil lic Ann-Sofi Härmälä-Braskén, ESERA i Helsingfors	700
Pol mag Elisabeth Hästbacka, forskningskonferens i Bergen	1.500
Pol dr Fredrica Nyqvist, sociologkonferens i Prag	1.000
Ped mag Fredrik Rusk, IEMCA-konferens i Kolding	800
Ped dr Gunilla Eklund, Inaugural-konferens i Osaka	600
Fil dr Hanna Kaihoviirta, IAIMTE-konferens i Odense	800
Ped mag Ida Berg, Pathway to the Future-konferens i Tallinn	180
Pol mag Ingrida Grigaityte, konferens i Florida	1.000
Professor Jan Saarela, PAA-konferens i San Diego	1.000
Ph dr Jan-Erik Romar, AIESEP-konferens i Madrid	1.000
Pol mag Jenny Lindholm, ECPR-konferens i Montreal	1.000
Pol dr Klas Backholm, Future of Journalism i Cardiff	1.000
Fil mag Lillemor Östman-Myllyoja, konferens i Köpenhamn	300
Ped mag Linda Degerman, Pathway-konferens i Tallinn	200
Mag i hälsov Linda Nyholm, konferens i Köpenhamn	300
Pol lic Marina Lindell, AFSP-konferens i Aix-en-Provence	1.000
Professor Mikael Nygård, ESA-konferens i Prag	1.000
Fil mag Mikaela Herrmans, Pathway-konferens i Tallinn	200
Pol dr Pia Nyman-Kurkiala, sociologikonferens i Prag	1.000
Ped mag Sigrid Ekholm, IAIMTE-konferens i Odense	500
Studentkören Pedavoces konsertresa till Norge	1.000

Mediestuderandes studieresa till Helsingfors och Stockholm	1.000
EnTech, resa till energimässa i Hannover	1.000
ÅA Vasa, fotbollslag, universitets-EM i Kroatien	1.000

Stiftelsens utdelning:

Assistentur i juridik, Helsingfors Universitet, Vasa	11.000
Energirättsprofessur, Helsingfors Universitet, Vasa	5.000
Studentföreningen vid Svenska handelshögskolan i Vasa	2.000
Hanken och Helsingfors Universitet, EU Financial Manager	10.000
Novia, planering av YH-utbildning i automationsteknik	15.000
Hanken, innovationsstation i Österbotten	2.000

Thor Österholms fond:

Stipendier i Vasa övningsskola	400
--------------------------------	-----

Stiftelsens mål och arbetsätt

Högskolestiftelsen i Österbotten har under ett kvartssekel utvecklats från en idé till en aktiv aktör med resurser och kompetens för regionala insatser inom den österbottniska högskolevärlden.

Tredje sektorn, allt från social service till företagsverksamhet, förenas i branschvisa behov av utveckling, effektivitet och gott ledarskap. Krav på ökad konkurrenskraft styr efterfrågan på högre utbildning och forskning, vilket i sig är grund för en expansiv utveckling.

Krav på finansiering från stiftelser och offentliga samfund växer i takt med högskolornas påtvingade nedskärningar inom utbildning och forskning.

Högskolestiftelsens uppgift är, att genom riktad högskolefinansiering stöda grunderna för en livskraftig regional utveckling.



Styrelsemöte i april år 2015. Stående från vänster ersättare Ulrica Karp, Gun Kapténs, viceordförande Stefan Talus, Kjell Blomqvist, delegationens viceordförande Annika Tidström, Jan-Christer Eriksson, ersättare Anna-Lena Palomäki och delegationsordförande Bo Linde. Sittande ordförande Håkan Anttila och verkställande direktör Katarina Heikius. Foto: Jens Lax

Högskolestiftelsen i Österbotten 1990–2015

Styrelsen år 2015

Håkan Anttila, ordförande 1992–2000, 2012–
Stefan Talus, ersättare 2012, ordinarie 2013– viceordförande 2015–
Gun Kapténs, 2001–
Jan-Christer Eriksson, ersättare 2007–2009, ordinarie 2010–
viceordförande 2012–2014
Kjell Blomqvist, 2012–
Anna-Lena Palomäki, ersättare 2004–
Ulrica Karp, ersättare 2013–

Verkställande direktör

Katarina Heikius 2012–



Delegationen på vårmöte år 2015 i Academill. Från vänster Kenneth Holmgård, Inger Aaltonen, Sven-Erik Hansén, Ulla Lahtinen, Mikaela Björklund, Patrick Ragnäs, Ulrika Wolf-Knuts, Sören Kock, ordförande Bo Linde, viceordförande Annika Tidström, Örjan Andersson, Kjell Antus, Anita Ismark, Stefan Råback och Kjell Herberts. Till delegationen hörde även Erik Sjöberg, Stefan Wikman, Anna-Maja Henriksson, Christina Nygrén-Landgårds, Mikko Ollikainen och Joakim Strand. Foto: Jens Lax

Delegationen år 2015

Bo Linde, 1998–, ordförande 2015–
 Annika Tidström, 2014–, vice-
 ordförande 2015–
 Erik Sjöberg, 1990–
 Ulla Lahtinen, 1996–
 Anita Ismark, 1997–
 Sven- Erik Hansén, 2000–
 Stefan Wikman, 2000–
 Kjell Herberts, 2001–
 Örjan Andersson, 2004–
 Ulrika Wolf-Knuts, 2006–

Anna-Maja Henriksson, 2007–
 Kjell Antus, 2008–
 Sören Kock, 2008–
 Mikaela Björklund 2010–
 Stefan Råback, 2012–
 Christina Nygrén-Landgårds, 2012–
 Mikko Ollikainen, 2013–
 Inger Aaltonen 2014–
 Patrick Ragnäs 2015–
 Joakim Strand 2015–
 Kenneth Holmgård 2015–

Revisorer

Benita Öling CGR, 2012–
CGR-samfundet Oy Ernst & Young Ab 2012–

Tidigare styrelsemedlemmar

Gustav Lawast, 1996–2011, ordförande 2001–2011
Ingvar Krook, 2004–2011, viceordförande 2007–2011
Leif Back, ersättare 2004–2006, ordinarie 2007–2012
Merja Sergelius, ordinarie 2006–2009, ersättare 2010–2011
Hugo Skott, ordförande 1990–1991
Thor Österholm, 1990–2006, viceordförande 1991–2006
Roger Nybäck, 1990–1993
Kurt West, 1990–1999
Jan-Erik Helenelund, 1991–1995
Bo Riska, 1994–2003
Leif Lindeman, 2001
Gretel Ristiluoma, 2002–2005

Tidigare delegationsmedlemmar

Håkan Nordman, 1990–2014, viceordförande 1998–2005,
ordförande 2006–2014
Gustav Skuthälla, 1990–2014, ordförande 1995–2005,
viceordförande 1993–1994, 2006–2014
Håkan Anttila, 1990–2000, ordförande 1990–1991
Hugo Skott, 1990–1997, ordförande 1992–1994, viceordförande
1995–1997
Nicke Andersson, 1990–2003, viceordförande 1991–1992
Stefan Talus 2010–2011
Maria Österåker 2010–2013
Katarina Heikius, 2007–2011
Gretel Ristiluoma, 2001–2013
Håkan P-H Rönnqvist, 2001–2012
Hans Bondén, 2003–2014
Ebba Carling, 1990–2002
Sten-Olof Hansén, 1990–1999
Jan-Erik Helenelund, 1990–2000
Kurt Jern, 1990–2000
Gun Kapténs, 1990–2009
Jan-Henrik Kulp, 1990–2005
Gustav Lawast, 1990–2006
Alf-Erik Lerviks, 1990–1994

Lars-Johan Lindqvist, 1990–2003
Roger Nybäck, 1990–2006
Bo Riska, 1990–2003
Håkan Smeds, 1990–2000
Bengt Stenlund, 1990–1996
Matti Sundberg, 1990–2003
Juhani Turunen, 1990–1996
Levi Ulfvens, 1990–1997
Kurt West, 1990–2000
Thor Österholm, 1990–2003
Lis-Marie Enroth-Niemi, 1995–2002
Carl-Erik Wingren, 1996–2003
Olle Anckar, 1997–2006
Ann-Mari Häggman, 1998–2009
Leif Lindeman, 2000–2004
Johan Knif, 2004–2007
Jan-Christer Eriksson, 2006–2009

Skattmästare

Helena Ålgars, 1991
Håkan Anttila, 1992–2003

Verkställande direktör

Håkan Anttila, 2004–2011

Tidigare revisorer

Tage Engstrand, 1990
Birger Hanner CGR, 1991–1997
Bo Skogman, 1991–1992
Rainer Träskelin, 1993–2011
Sune Back CGR, 1998–2011

